

Artikkeli

Maahanmuuttovastaisuudesta koronakriittisyyteen

Populistisen vastamedian laajeneva ekosysteemi journalismin näkökulmasta

Journalistista mediaa kritisoiva ja haastava vastajulkisuus on viime vuosina kasvanut suomalaisessa mediakentässä. Alun perin maahanmuuttovastaisuuden ympärille perustettujen verkkosivustojen lisäksi populistiseksi vastamediaksi voidaan lukea myös yleisemmin systeeminvastaiset eli yhteiskuntajärjestelmää kyseenalaistavat sekä koronakriittiset julkaisut. Äärioikeistoon identifioituvien sivustojen aihepiirit ovat monipuolistuneet uusien maailmanlaajuisten kriisien myötä julkaisujen ottaessa kantaa esimerkiksi koronapandemiaan ja Ukrainan sotaan. Nämä journalistisen median tietoja ja tulkintoja kyseenalaistavat sivustot ovat edelleen kuitenkin riippuvaisia valtamediasta. Ne kritisoivat valtamedian sisältöä ja jäljittelevät sen ulkoasua hyödyntääkseen journalistisen tiedonvälityksen luottavuusmielikuvaa. Tämä tutkimus perehtyy populistiseen vastamediaan kahdella tavalla. Se kartoittaa Suomessa aktiivisesti toimivia populistisia vastamediajulkaisuja ja syventyy lisäksi tarkemmin kolmeen esimerkkijulkaisuun konkretisoidulla, miten niiden jutut eroavat vakiintuneesta journalismista. Kartoituksen perusteella populistisesta vastamediasta erottuu tässä ajassa kolmenlaisia, painotukseltaan hieman erilaisia julkaisuja: maahanmuuttovastaisia, yleisemmin systeeminvastaisia sekä koronavastaisia vastamedioita. Populistiset vastamediat kiinnittyvät antagonistiseen, poissulkevaan ja omaa identiteettiään vahvistavaan vastajulkisuuteen, jota ne omalla toiminnallaan myös tuottavat. Aiempia tutkimushavaintoja tukien esimerkkijulkaisujen analyysissä käy ilmi, että vaikka populistiset vastamediat muistuttavat ulkoasultaan ja juttujensa rakenteelta journalismia, sisällöllisesti ne poikkeavat merkittävästi journalismin säännöistä tietojen esittämisen periaatteiden ja eettisten toimintatapojen osalta.

AVAINSANAT: populistinen vastamedia, vastajulkisuus, journalismi, rajatyö, hybridi mediajärjestelmä

Liberaalidemokraattista yhteiskuntajärjestelmää kohtaan suunnatulle epäluottamukselle rakentuva vastajulkisuus on laajentunut suomalaisessa mediakentässä näkyvästi sen jälkeen, kun maahanmuuttokeskustelun polarisoituminen vuosina 2014–16 lisäsi hyperpuolueellisten, populististen ja äärioikeistoon kiinnittyvien verkkosivustojen syntyä.

Omien poliittisten agendojensa edistämisen ohella kyseiset sivustot pyrkivät myös tietoisesti horjuttamaan journalismin tekotapoja ja tulkintoja (Noppari ja Hiltunen 2018). Journalistiseen mediaan kohdistuvan luottamuksen rapauttaminen on mahdollista erityisesti verkkoympäristössä, koska verkossa eri uutislähteiden luotettavuutta on vaikea arvioida. Muin kuin journalistisin perustein arvioitua tietoa julkaisevat esimerkiksi erilaiset poliittiset toimijat, eivätkä heidän tarkoituksensa aina käy ilmi. Jotta nämä toimijat saavat viestinsä mahdollisimman laajalti ja uskottavasti levitetyksi, he hyödyntävät jutuissaan journalistista muotoa ja ulkoasua (Seuri ja Ramstedt 2022). Suomessa, kuten myös muualla läntisessä Euroopassa, pääosin verkossa toimivat äärioikeiston vastamediat linkittyvät populistiseen, järjestelmänvastaiseen, maahanmuuttovastaiseen ja eliitinvastaiseen liikehdintään ja hyökkäävät korruptoituneena pitämäänsä mediainstituutiota vastaan. Sivustot kritisoiivat eritoten valtavirtamediaa (Figschou ja Ihlebæk 2019; Haller ja Holt 2019; Holt 2018; Marwick ja Lewis 2017; Nygaard 2020) ja näkevät oman roolinsa sen omatekoisina korjaajina (Haller ja Holt 2018).

Tässä tutkimuksessa tarkastelen yksinomaan *populistisen vastamedian ekosysteemiä* (ks. Noppari ja Hiltunen 2018; Tuomola 2023). Sen kautta on mahdollista havainnoida jännitteistä ympäristöä, jossa nykypäivän journalismi *hybridissä mediajärjestelmässä* (Carlson ja Lewis 2019; Chadwick 2017) toimii. Hybridi mediajärjestelmä rakentuu vanhojen ja uusien mediateknologioiden vuorovaikutukselle, ja tässä ympäristössä demokratialle keskeinen journalismin instituutio ei enää hallitse uutisten tuottamista, jakamista ja kuluttamista. Uudessa toimintaympäristössä valta on toimijoilla, jotka onnistuvat saamaan viestinsä tehokkaimmin perille (Chadwick 2017, 4).

Tutkimus keskittyy siis tiettyihin äärioikeiston konservatiiviseen ajatusmaailmaan kiinnittyviin identiteettikategorioihin, ei suomalaisen vastamedian koko ekosysteemiin, joka sisältää myös hyvin toisentyypisiä alistettujen ryhmien julkaisuja (ks. Custódio ja Gathuo 2020). Tehtyä rajausta voidaan kritisoida siitä, että se sivuuttaa vastamedian ekosysteemissä julkaisut, jotka edustavat kaikkein syrjityimpiä ääniä. Koska populistinen vastamedia on kuitenkin vastamedian ekosysteemin näkyvä osa, on tärkeää ymmärtää sen muodostamaa laajaa kokonaisuutta, jotta voidaan perustellusti vastata tekijöiden väitteisiin, joiden mukaan heidän äänensä jäisi valtamediassa kuulumattomiin. Tutkimusten valossa julkisuudessa vähiten ääneen pääsevät sellaisten identiteettikategorioiden edustajat, jotka muutenkin ovat yhteiskunnassa syrjityssä asemassa (mm. Custódio ja Gathuo 2020; Titley 2020).

Populistisen vastamedian tutkimus on lisääntynyt viime vuosina myös Suomessa. Populistisia sivustoja on tutkittu sisältölähtöisesti sen maahanmuutto- ja pakolaispuhetta analysoimalla (Tuomola 2023), havainnoimalla niiden tekijöiden ja yleisön ajatuksia populistisen sisällön kuluttamisesta (Noppari ja Hiltunen 2018; Noppari, Hiltunen ja Ahva 2019), tarkastelemalla vastamedian lähdekäytäntöjä ja viittauksia (Haasio, Ojaranta ja Mattila 2017) sekä lähestymällä vastamedian sisältöjä mahdollisena vihapuheena (Mattila, Haasio ja Ojaranta 2019).

Suomalaisessa journalismin tutkimuksessa on tarkasteltu myös populistisen vastamedian suhdetta perinteiseen mediaan. Viitekehyksenä on käytetty muun muassa korjaavuuden käsitettä (Toivanen, Nelimarkka ja Valaskivi 2021), joka perustuu ajatukseen, että kaikki medioissa oleva sisältö on riippuvaista aiemmista mediasisällöistä, sillä julkaisut kommentoivat, uudelleentuottavat ja paikkaavat jatkuvasti toisiaan (ks. myös Bolter ja Grusin 1998). Korjaavuuden käsitteen avulla on tutkittu, millaisin käytännöin populistiset vastamediasivustot kehystävät ja uudelleenkontekstualisoivat perinteisten uutismedioiden sisältöjä (ks. myös Krzyżanowski

2016). Populistiset vastamediat esimerkiksi lainaavat perinteisiltä medioilta ja muuttavat niiden juttujen keskeisiä näkökulmia vastaamaan omaa kuvaansa todellisuudesta (Toivanen, Nelimarkka ja Valaskivi 2021). Tätä uudelleenkontekstualisointia on kutsuttu myös uudelleenkäsittelemiseksi (Seuri ja Ramstedt 2022). Lisäksi on tutkittu, miten populistisen vastamedian diskursiivinen tyyli poikkeaa perinteisen median tyylistä (Ylä-Anttila ym. 2019) ja miten hybridin mediaympäristön muutokset ovat saaneet eri toimijat määrittelemään omia toimintatapojaan. Tätä on havainnointu osana journalistista rajatyötä, joka piirtää rajoja journalismin ja ei-journalismin välille (Seuri ja Toivanen 2021).

Tämä tutkimus osallistuu keskusteluun journalismin rajojen määrittelemisestä havainnollistamalla populistisen vastamedian esitystapoja ja eettisiä toimintatapoja esimerkkien avulla. Aiempia tutkimushavaintoja todentamalla tutkimus tarjoaa työkaluja populistisen vastamedian journalismia matkivien keinojen kriittiseen tunnistamiseen. Tutkimus kiinnittyy kahteen teoreettiseen viitekehykseen: antagonistiseen vastajulkisuuteen totuudenjälkeisessä ajassa (ks. Carlson 2018; Fraser 2009) sekä journalismin rajojen määrittelyyn hybridissä mediajärjestelmässä (Carlson ja Lewis 2019; Chadwick 2017; Seuri ja Toivanen 2021; Väliaverron 2022). Tutkimuksen empiirinen osuus koostuu kahdesta osiosta. Niistä ensimmäisessä esitän katsauksen aktiivisesti sisältöä tuottavista populistisista vastamedioista sekä kuvaan yleisemminkin nykyistä populistisen vastamedian ekosysteemiä Suomessa (vrt. Štětka, Mazák ja Vochocová 2021). Tämä osio vastaa ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni (TK1): *Millainen on populistisen vastamedian ekosysteemi nykypäivän Suomessa?* Empiirisen analyysin toisessa osiossa valitsen katsaukseni perusteella kolme erilaista julkaisua tarkempaan analyysiin vastatakseni toiseen tutkimuskysymykseeni (TK2): *Miten populistisen vastamedian jutut eroavat valtaviiran journalismin ihanteista esitystavan ja eettisten sääntöjen osalta?* Toisen tutkimuskysymyksen analyysi täydentää ensimmäistä tutkimuskysymystä kuvaamalla esimerkinomaisesti, millaisia katsauksessa tunnistetut kolme julkaisutyyppiä ovat luonteeltaan.

Vastajulkisuus totuudenjälkeisessä ajassa

Antagonistinen vastajulkisuus

Vastajulkisuuksiksi kutsutaan julkisen keskustelun areenoja, jotka ovat syntyneet valtajulkisuudessa syrjityiksi tulleiden marginaaliryhmien tarpeesta saada äänensä kuuluville (Coleman ja Ross 2010). Nämä osajulkisuudet tarjoavat yhteisen tilan vähemmistöille, joille valtajulkisuudessa ei ole paikkaa pohtia omia tarpeitaan ja tavoitteitaan (Fraser 2009). Fraser nimittää näitä rinnakkaisia keskusteluareenoja *vallattomien vastajulkisuuksiksi*, joilla alistettuihin yhteiskuntaryhmiin kuuluvat kehittävät ja kierrättävät vastadiskursseja ja ”voivat muotoilla hallitseville puhetavoille vastakkaisia tulkintoja eduistaan, tarpeistaan ja käsityksistään siitä, keitä he ovat” (emt., 17). Vastajulkisuutta voivat olla esimerkiksi internetin erilaiset keskustelupalstat ja Facebookissa tietyn aiheen ympärille syntyneet ryhmät (Herkman 2011; Vainikka ja Harju 2019).

Fraser (2009, 17) suhtautuu vallattomien vastajulkisuuksiin lähtökohtaisesti myönteisesti, sillä hänen mukaansa ne ovat keskeisiä tiloja yhteiskunnan rakenteelliselle tasa-arvoistumiselle ja marginaalisten äänien esiin tuomiselle. Fraser toteaa, että vaikka vastajulkisuudet eivät ole yksiselitteisen edistyksellisiä, sillä ne voivat olla epädemokraattisia ja epätasa-arvoisia, ne

voivat laajentaa keskustelutilaa, jos niiden motiivina on vastustaa valtajulkisuuden harjoittamaa syrjintää. Tällöin aiemmin keskustelusta syrjäytetyt näkökulmat on ainakin periaatteessa otettava julkisessa keskustelussa huomioon. (Emt., 17.) Ongelmalliseksi syrjäytettyjen äänen vastajulkisuus muodostuu kuitenkin silloin, kun niiden sisällöt ovat itsessään syrjiviä, polarisoivia tai valheellisia. Esimerkiksi maahanmuuttovastaiset toimijat hyödyntävät samaa vastajulkisuuden tilaa kuin Fraserin tarkoittamat yhteiskunnassa syrjityt ryhmät, mutta asettuvat niitä vastaan. Poliittisesti eri mieltä olevien ja muualta tulleiden mustamaalaaminen ja toiseuttaminen eivät ole sellaisia oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa edistäviä tekijöitä, joita Fraser tarkoitti puhuessaan valtajulkisuuden syrjintää vastaan käytävästä kamppailusta. Tässä artikkelissa käsitellyt vastamediat tuovat esiin Fraserin esittämän vastajulkisuuden toimintalogiikan mutta myös sen hyödyntämisen ongelmalliset puolet.

Tutkimuksessa huomio kohdistuu alun perin maahanmuuttoteeman ympärille rakentuneeseen antagonistiseen vastajulkisuuteen, joka syntyi äärioikeiston ryhmien tarpeesta saada rasistiset näkemyksensä julki. Nämä toimijat kokivat, että valtajulkisuudessa maahanmuuttoa ei ollut tarkasteltu kriittisesti. Sittemmin alkuperäinen teema on laajentunut valtamedian uutisoinnin kritiikiksi esimerkiksi koronapandemiasta ja sen hoidosta, Ukrainan sodasta ja Nato-jäsenyydestä.

Populistinen vastamedia

Tässä tutkimuksessa tarkasteltava *populistinen vastamedia* (Noppari ja Hiltunen 2018; Tuomola 2023) kiinnittyy antagonistiseen vastajulkisuuteen, jota se omalla toiminnallaan myös tuottaa (ks. Tuomola 2023). Lähestyn populismia tässä artikkelissa pääosin Moffittin (2016, 38) luonnehtimana poliittisena tyylinä, jolla hän tarkoittaa tietyytyypistä mediavälitteistä esiintymistapaa tai julkista performanssia. Moffittin (2016, 29) mukaan populistiselle tyyliille on ominaista puhutella kansaa eliittien sijaan, käyttää rahvaanomaista ja suorapuheista kieltä, ja se on käyttökelpoinen erilaisten kriisip performanssien luomisessa. Populistiseen ajatteluun sisältyy myös ideologisia piirteitä, kuten eronteko oman ryhmän ja sen ulkopuolelle suljettavien välillä (Jagers ja Walgrave 2007, 336–337). Tästä syystä populismi itsessään on aina antagonistista, sillä keskeistä populistiselle ajattelulle on asettaa onohdettu ja sorretti kansa vastakkain muiden ihmisryhmien, kuten eliitin tai maahanmuuttajien kanssa (Herkman 2019, 46). *Meidän ja heidän* välille piirtyvä voimakas rajanveto voidaan nähdä identiteettipoliittikkana, jossa kiinnitytään tiettyihin, omaa maailmankuvaa vastaviin identiteettikategorioihin (ks. Pelinka 2017, 624–625).

Vastamedian käsitteellä on aiemmassa tutkimuksessa viitattu julkaisuihin, jotka pyrkivät haastamaan julkisuudessa hallitsevat tulkinnat päivänpolttavista yhteiskunnallisista kysymyksistä (Downey ja Fenton 2003). Vastamedialla tarkoitetaan kuitenkin sekä Fraserin kuvaamia marginaalisten äänien tuottamia julkaisuja että populistista vastamediaa. Sorrettujen julkaisuista populistinen vastamedia erottuu tyylin, retoriikan ja ideologisuuden vuoksi. Populistinen vastamedia käyttää jutuissaan esimerkiksi polarisointia synnyttävää kieltä, kuten tunnepitoista mustamaalausta sekä vastapuolta halventavia nimityksiä. (Noppari ja Hiltunen 2018; Tuomola 2023.) Ideologisuus puolestaan näkyy voimakkaissa vastakainasetteluissa, joita populistinen vastamedia rakentaa kansan ja eliittien sekä ulkopuolelle rajaamiensa ryhmien välille (Tuomola 2023).

Populistisen vastamedian olemassaolo perustuu valtavirtamedian vastustamiseen, mutta samalla se on riippuvainen perinteisestä uutismediasta. Sen toimintalogiikka pohjaa reaktiivisuuteen, sillä se jakaa perinteisen median uutissisältöjä kontekstualisoimalla jutut uudelleen niin, että ne sopivat yksiin sen äärioikeistolaisen ideologian kanssa (ks. mm. Benkler ym., 2017; Frischlich, Klapproth ja Brinkschulte 2020; Haller, Holt ja de La Brosse 2019; Haller ja Holt 2018; Holt, Figenschou ja Frischlich 2019; Krzyżanowski 2016; Müller ja Schulz 2019; Wirz ym. 2018; Ylä-Anttila 2017).

Populistisen vastamedian keskeinen viesti on, että perinteinen media pimittää tai vääristää tietoa, kun se käsittelee esimerkiksi maahanmuuttoa, koronakriisiä tai Ukrainan sotaa (ks. Haller ja Holt 2019; Nygaard 2020). Populistinen vastamedia näkeekin tehtävänsä valtavirtamedian – ja näin ollen myös demokratian – korjaajana, sillä perinteinen media on sen näkökulmasta valtaapitävien korruptoima (Holt, Figenschou ja Frischlich 2019). Populistinen vastamedia myös jäljittelee journalismia saadakseen oman viestinsä mahdollisimman hyvin kuuluviin (ks. Seuri ja Ramstedt 2022). Voimakkaasta valtavirtamediakritiikistään huolimatta populistinen vastamedia samaan aikaan imitoi journalistisia toimintatapoja. Ristiriitaista dynamiikkaa avatakseni teen näitä keinoja näkyväksi myös tässä artikkelissa.

Totuudenjälkeinen aikakausi

Medioitunutta aikakauttamme (mm. Couldry ja Hepp 2016; Lundby 2009) on kuvattu *totuudenjälkeiseksi ajaksi*, jossa ”tunteet ja henkilökohtaiset uskomukset vaikuttavat yleisen mielipiteen muodostumiseen enemmän kuin objektiiviset faktat” (Carlson 2018; myös Prozorov 2019)¹. Totuudenjälkeisyyden käsitettä on kritisoitu historiallisesti ja määritelmällisesti epätarkaksi, mutta se kuvaa sitä ajallemme ominaista eetosta, joka määrittää eri toimijoiden julkisuudessa käymää kamppailua huomiosta (ks. Carlson 2018). Totuudenjälkeisessä poliittisessa kulttuurissa kaikki totuudet nähdään yhtäläisinä mielipiteinä tai henkilökohtaisina intresseinä, jolloin poliittisen hallinnon ja valtavirtamedian esittämä totuus ei saa erityis-asemaa suhteessa muihin julkisuudessa esitettyihin totuuksiin (ks. Prozorov 2019). Osittain tästä syystä myös antagonistisessa vastajulkisuudessa operoivien toimijoiden on mahdollista levittää viestiään laajalti. Nykyisin sisällöntuottajat luovat, hyödyntävät ja ohjailevat informaatiovirtoja siten, että ne toteuttavat parhaiten heidän omia päämääriään. Tässä kamppailussa valta on sillä, joka onnistuu saamaan viestinsä tehokkaimmin perille (Chadwick 2017). Prozorovin (2019, 18) mukaan totuuden arvoa kyseenalaistamalla halutaan heikentää demokraattista julkisuutta ja tehdä tilaa vilpillisyydelle, epämääräisyydelle ja äärimielisyydelle.

Keskeistä muuttuvassa julkisuudessa on tiedon episteemisen statuksen muutos. Totuudenjälkeisyys kyseenalaistaa Waisbordin mukaan ennen kaikkea modernin projektin, jossa tieteeseen perustuva tieto oli ainut pätevä tiedon ilmentymä (Waisbord 2018, 1869). Totuudenjälkeisellä aikakaudella sitä vastoin niin sanotut valeutiset ja misinformaatio ovat merkki tiedosta käytävästä jatkuvasta kamppailusta (emt., 1868–69). Nykyaikana jokaisesta voi tulla asiantuntija, mikä johtaa vähitellen siihen, että asiantuntijuus sen nykyisessä merkityksessä murenee ja tieto kutistuu eliittien tai tavallisten ihmisten henkilökohtaisten intressien ilmentymiksi (Holmwood 2020, 181–182).

Totuudenjälkeisessä mediapelissä osanottajien päämääränä on päihittää vastapuoli tietoisena siitä, että pelin säännöt saattavat kesken kaiken muuttua (Fuller 2018, 3). Esimer-

kiksi Donald Trump perusti oman pelinsä jakamiinsa valeutisiin, jotka kyseenalaistivat amerikkalaiselle joukkomedialle totunnaisen tosi/epätosi-vastaparin varaan rakentuvan tiedon rakenteen. Fullerin (2018) mukaan tällainen mediapeli päättyy siten, että ihmisille tarjoillaan joko ristiriitaisia uutisia, joiden totuusarvo heidän pitää itse selvittää, tai uutisia, jotka vastaavat heidän omia kiinnostuksen kohteitaan sosiaalisen median käyttäjinä. Tämä sosiaalisen median muodostama ”filterikupla” on osaltaan seurausta algoritmeista, jotka rakentavat selaushistorian perusteella kullekin käyttäjälle omannäköisensä uutisvirran (mm. Zimmer ym. 2019). Filterikuplien ja niihin liittyvien ”kaikukammioiden” olemassaolosta on kuitenkin vain vähän empiiristä näyttöä. On osoitettu, että sosiaalisen median käyttäjät altistuvat pikemminkin monipuolisemmalle informaatiolle, joka on osittain myös heidän arvojensa ja ajatusmaailmansa vastaista. (Bruns 2019.)

Journalismi hybridissä mediajärjestelmässä

Perinteinen media on journalistinen ekosysteemi, jonka julkisena tehtävänä on käsitellä yhteisesti merkittäviä aiheita faktoihin ja ammatilliseen itsesääntelyyn tukeutuen (Frischlich, Klapproth ja Brinkschulte 2020). Journalismia tarvitaan tuottamaan yhteiskunnallisesti tärkeää tietoa, pitämään silmällä vallanpitäjiä ja tarjoamaan yhteinen foorumi erilaisille näkemyksille (Pickard 2019), jotta kansalaiset voivat osallistua demokraattiseen päätöksentekoprosessiin (McNair 2000). Journalismin auktoriteettiasema pätevänä tiedontuottajana rakentuu *ammattitaidon* ja *objektiivisuuden* varaan (Carlson 2017). Carlsonin (emt., 30–31) mukaan journalistinen ammattitaito koostuu ammattikunnalle yhteisistä käytännöistä ja uskomuksista, itse määritellystä suhteesta lähteisiin ja yleisöihin sekä tietyyntyyppisestä organisaatiomallista. Muista sisällöntuottajista journalistien ammattikunnan erottaa itsenäisyys ja riippumattomuus poliittisista ja kaupallisista sidoksista, pyrkimys laadukkaaseen ja tarkkaan tiedonvälitykseen, ammattikunnan sisäiset normit ja käytännöt, itsemääräämisoikeus, lailliset oikeudet sekä journalistinen päätöksenteko uutisisällöistä (emt., 32).

Journalistien ammatillisen auktoriteettiaseman määrittämistä hankaloittaa se, että muihin ammattikuntiin verrattuna toimenkuvan määrittelymekanismit ovat puutteelliset. Journalistiseen ammattipätevyyteen ei vaadita lisenssiä, tietynlaista koulutusta, ammattitaidon testusta tai ammattijärjestön jäsenyyttä. On puhuttu journalismin auktoriteettiaseman kriisistä, jota on syventänyt huoli uskottavuuden ja objektiivisen journalismin legitimitetin heikentymisestä (Carlson 2017, 4). Vaikka journalismi on pyrkinyt vakiinnuttamaan asemansa tasapuolisena ja oikeudenmukaisena tiedon auktoriteettina, digitaalisen median vallankumous on tehnyt kansalaiset erimielisiksi journalismin perustehtävistä (ks. Waisbord 2018; Ward 2018). Julkisuuden muutoksen taustalla vaikuttavat myös oikeistopopulismin nousu ja misinformaatiota levittävät suvaitsemattomat ryhmät (Ward 2018, 3).

Uudessa, hybridissä mediajärjestelmässä journalismi ei enää dominoi uutisten ja tiedon tuottamista, jakamista ja käyttöä. Nykypäivän journalismi itsessäänkin on sirpaloitunut, kompleksinen ja määrittelemätön instituutio, ja tiedon asemaa kuvaa paremmin sekasorto kuin järjestys (Waisbord 2018, 1868). Myös ruohonjuuritasolla operoivat amatöörit pystyvät nykyisin mediavälitteiseen viestintään. Älypuhelimensa kameroiden ja nopeaan sisällön jakamiseen soveltuvien alustojen avulla he muuntautuvat silminnäkijöiksi ja välittävät reaaliaikaista tietoa

sosiaalisissa verkostoissa (Carlson 2017, 40). Digitaaliset valmiudet ovat avanneet oven erilaisille julkisille ulostuloille ja identiteettiyhteisöille, joiden käsitykset tiedosta ja totuudesta poikkeavat totutuista, journalismille ominaisista käsityksistä. Nykyään totuudessa on objektiivisten faktojen sijaan kyse pikemminkin siitä, miten yleisöt tulkitsevat todellisuutta hankkiessaan, välittäessään ja tulkitessaan tietoa. Totuudelle annetaan merkitys kollektiivisesti sen sijaan, että uutistoimitukset yksipuolisesti päättäisivät, mikä se on. (Waisbord 2018, 1873.)

Perinteinen journalismi problematisoi harvoin kompleksista suhdettaan totuuteen. Vaikka objektiivisuuden dogmi journalismissa onkin heikentynyt, uutiset pyrkivät niin tarkkaan faktuaalisuuteen kuin mahdollista (Carlson 2017; Waisbord 2018; ks. myös Zelizer 2004). Myös suomalaiset toimittajat ovat korostaneet uutisten totuudellisuutta, vaikka tunnistavatkin tiedon tulkinallisuuden. Toimittajat mieltävät tehtäväkseen totuuden selvittämisen tietoja toisiinsa suhteuttamalla ja niiden pätevyyttä kriittisesti arvioimalla (Reunanen ja Koljonen 2014). Carlsonin (2018) mukaan journalismin objektiivisuuden ihanne tarkoittaa sitä, että uutinen koostuu todistettavissa olevista faktoista, jotka on kerrottu puolueettomalla tavalla. Näin lukijoilla on mahdollisuus muodostaa oma käsityksensä yhteisistä asioista. Tämä on toki nimenomaan ideaali: Carlson huomauttaa, että faktat ovat aina kytköksissä asiayhteyteen sekä journalistien omiin arvoihin ja kokemuksiin, eikä niitä siten voi kertoa riippumattomina tosiasioina. Myös Waisbord (2018, 1871) toteaa, että jos ihmisillä ei ole yhteistä näkemystä siitä, miten tietoa ja faktoja tuotetaan ja korjataan, tämä epistemologisen yhteisymmärryksen puute johtaa keskenään kilpailevien, erilaisille perusteille rakentuvien totuuksien syntyyn. Näin totuudesta tulee vain yksi mahdollinen mielipide muiden joukossa (emt., 1872). Tätä totuuskamppailua populistinen vastamedia hyödyntää journalismia imitoimalla viestinsä läpisaamiseksi.

Aineistot ja menetelmät

Kokosin tähän tutkimukseen Suomessa aktiivisesti toimivia populistisia vastajulkaisuja pääasiassa Murkut.org-sivustolta käymällä sen otsikoita manuaalisesti läpi ja selvittämällä, mille sivustoille ne johtavat. Vuonna 2016 perustettu Murkut.org on maksuton uutisportaali, joka listaa otsikoita noin kymmenestä populistisesta vastamediasta (ks. Oivo 2021, 122). Valtamedian vastaava palvelu on Ampparit.com. Jäljitin populistisia vastajulkaisuja Murkut.org-sivuston lisäksi Kmedia.fi-sivustolta, joka myös julkaisee kootusti populistisen vastamedian tuoreimpia juttuja uutisvirrassaan. Pääosin Kmedia.fi:n jutut ovat samoja kuin Murkut.org-sivustolla, mutta Kmedia.fi julkaisee lisäksi Perussuomalaisten verkkolehden *Suomen Uutisten* ja riippumattomaksi uutismediaksi ilmoittautuvan *Päivän Lehden* otsikoita.

Muita populistisia vastamedioita jäljitin käydessäni Murkut.org-sivustolta löytämiäni julkaisuja pintapuolisesti läpi.² Tällainen jäljitystyö oli mahdollista, sillä populistiset vastamediat sisältävät artikkeleihinsa runsaasti linkkejä, joissa ne viittaavat toistensa juttuihin. Populistisen vastamedian ekosysteemin kuvausta varten hankin tietoa vastamedian tekijöistä, linkittymisestä, järjestäytymisestä ja taloudellisista kytköksistä hyödyntämällä melko runsasta määrää *MV-lehdestä* ja *Magneettimediasta* kirjoitettuja juttuja, jotka ovat löydettävissä verkon hakukonetta käyttämällä esimerkiksi *Ylen*, *Helsingin Sanomien* ja *Seura*-lehden sivuilta (mm. Korhonen 2015; Mäntymaa ym. 2015; Nieminen 2018). Myös keskeisten tekijöiden ja toimijoiden nimihauilla löytyi tietoa esimerkiksi heidän antamistaan tai heitä käsittelevistä YouTube-haastatteluista, joita kävin läpi.

Jaoin aineistohauulla löytämäni populistiset vastamediat kolmeen eri kategoriaan, jotka nimesin *maahanmuuttovastaisiksi*, *yleisemmin systeeminvastaisiksi* ja *koronavastaisiksi vastamedioiksi* sen perusteella, millaisen aihepiirin ympärille kyseiset sivustot ovat alun perin syntyneet (liite 1). Perustamisensa jälkeen sivustojen aihepiirit ovat osin laajentuneet. Esimerkiksi maahanmuuttoteemaan alun alkaen kiinnittyneet julkaisut ovat sittemmin ottaneet kantaa myös koronatoimiin ja Ukrainan sotaan. Liitteestä 1 käy ilmi, että populististen vastamedioiden valikoima on suuri. Valitsin tarkempaan analyysiin yhden julkaisun kustakin kategoriasta: *MV-lehti* edustaa alun perin maahanmuuttovastaista, *Avoin Media* yleisemmin systeeminvastaista ja *Koronarealistit* koronavastaista vastamediaa. Päädyin näihin kolmeen esimerkkiin, koska ne havainnollistavat, miten alun perin maahanmuuttovastaiseksi profiloitunut vastajulkisuus laajenee ja monipuolistuu uusien yhteiskunnallisten kriisien ja muutostilojen myötä (ks. Tuomola 2023).

Keräsin jutut tarkempaan analyysiini (taulukko 1) tiistaina ja keskiviikkona 26.–27. huhtikuuta 2022 valitsemalla *MV-lehdestä* ja *Koronarealisteista* uutisvirran kuusi tuoreinta juttua. *Avoimesta Mediasta* otin mukaan vain kolme artikkelia juttujen pitkän, esseetyyppisen ilmaisuuden vuoksi. Noina kahtena päivänä valtavirran medioiden uutisotsikoissa olivat muun muassa kunta-alaa uhkaava lakko, Saksan koordinoima apu Ukrainaan, Ukrainan sodan seuranta, 28 vuotta sitten kadonneen turkulaisjuristin ruumiin löytyminen merenpohjasta ja Suomen mahdollinen Nato-jäsenyys.

Taulukko 1. Aineistoesimerkit julkaisukohtaisesti.

	MV-Lehti	Avoin Media	Koronarealistit
Julkaisu-aika	25.4.2022 klo 18.04– 26.4.2022 klo 11.40	31.3.2022–2.4.2022	7.2.2022–28.3.2022
Jutut tallennettu sivustolta kyseisen aihealueen kohdalta	Kaikki Uutiset – Arkisto	Uutisvirta	Artikkelit – Kaikki artikkelit
Juttuja	6 kpl	3 kpl	6 kpl
Kirjoittajat (jos mainittu)	UMV/UVM, Jonathan Widell	Riikka Söyryng, Jacques Baud (juttu lainattu ranskankieliseltä ajatushautomolta Cf2R)	Marjaana Suutarinen (juttu lainattu Oikeasta Mediasta)
Julkaisun ilmoittamat lähteet	RT News, Mainland, Sputnik News, Forsided, Infomigrants	Lukuisia lähteitä kotimaisiin ja kansainvälisiin julkaisuihin	Injektiopiikki.com, Healthimpactnews.com, Oikea Media, The Epoch Times, Good Sciencing, MV-lehti, MKR, Tappavaannos.fi, YouTube.com, Olennaisia faktoja -blogi
Juttutyypit (jos mainittu)	Päivän kuvat, UMV-Raportti	Esseetyyppinen	Artikkeli, Blogi: Vieraskynä, Kirjallisuutta
Osastot	Talous, politiikka, kotimaa, ulkomaat, kuumat	Ei mainittu	Ei mainittu

Tarkastelin juttuja ensin pintapuolisesti aihetasolla sekä selvitin, onko julkaisu määritelty jutun lajityypin uutisjutuksi, kommentiksi, kolumniksi tai joksikin muuksi. Tämän jälkeen kävin esimerkkijuttuja läpi kriittisen lähiluvun keinoin (mm. Pöytä 2010) ja keskityin pääosin kahteen journalistiseen kokonaisuuteen: juttujen esitystapaan ja juttujen etiikkaan. Tarkastelin seuraavia seikkoja: koostuuko juttu pääelementeistä eli otsikosta, ingressistä, leipätekstistä, kuvista ja kuvateksteistä; onko jutulla journalistinen esitysmuoto eli rakentuu juttu kerronnan, kuvailun ja lainausten eli sitaattien varaan; ja onko jutussa journalistiset tiedonlähteet eli perustuvatko jutun tiedot suulliseen, kirjalliseen vai empiiriseen tietoon (ks. Jaakkola, 2013). Toisessa kokonaisuudessa tarkastelin, miten hankittua tietoa käytetään jutussa eettisiin ydinarvoihin, kuten objektiivisuuteen ja kriittisyyteen peilaten (ks. Mäntylä 2008, 17–18; Reunanen ja Koljonen 2014).

Seuraavassa luvussa kuvaan populistisen vastamedian ekosysteemiä Suomessa (TK1) esittelemällä ensin kentällä tunnettuja tekijöitä, heidän linkittymistään toisiinsa ja toimittamiinsa julkaisuihin sekä tarkastelemalla vastamedioiden eettisiä pelisääntöjä ja sivustojen taloudellisia kytköksiä. Tämän jälkeen osoitan esimerkinomaisesti, millaisin keinoin populistisen vastamedian jutut haastavat ja imitoivat valtaviiran journalismia sisällöllisesti (TK2).

Populistisen vastamedian ekosysteemi

Tutkimuksessa esittelemäni tulokset perustuvat keväällä 2022 tekemäni tilannekatsaukseen. Kenttä muuttuu hyvin nopeasti, joten toisena ajankohtana toteutettu katsaus tuottaisi hyvin todennäköisesti erilaisia tuloksia. Jaottelin suomalaiset vastajulkaisut kolmeen kategoriaan: maahanmuuttovastaiset, systeeminvastaiset ja koronavastaiset vastamediat. Tarkastelen kunkin kategorian julkaisuja ja niissä painottuvia teemoja ja tyylejä liitteessä 1. Kaikissa kolmessa kategoriassa on nähtävissä samankaltaisia tyyllisiä ja ideologisia piirteitä, jotka kiinnittävät julkaisut äärioikeistolaiseen ja nationalistiseen ideologiaan (ks. esim. Haanshuus ja Ihlebæk 2021; myös Ekman 2019; Haller ja Holt 2019). Eri kategorioihin sijoitetut julkaisut käsittelevätkin hieman eri painotuksin ja näkökulmin useita samoja ja samansuuntaisia teemoja. Vastajulkaisut esimerkiksi edustavat muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta voimakkaan Venäjä-mielistä linjaa Ukrainan sotaan liittyvissä jutuissa. Rajaamani kategorioiden julkaisuja yhdistää myös selkeän valtamediavastainen sävy. Valtamedia on vihollinen, jota julkaisut reaktiivisesti vastustavat tarjoten samalla omaa todellisuuskuvansa.

Maahanmuuttovastaisen teeman ympärille syntyneet vastamediat suuntasivat kritiikinsä alun perin päättäjiin, joiden tekemää maahanmuuttopolitiikkaa ne pitivät suvaitsevaisena ja hatarana. Sittenkin kritiikki on kohdistunut myös esimerkiksi viranomaisten koronapandemian rajoitustoimiin ja Ukrainan sotatoimiin. Jatkuvan kritiikin kohteena ovat journalistisen median lisäksi liberaalin vasemmistoaatteen kannattajat, Euroopan unioni, globalisaatio, Nato-jäsenyys sekä pakolaiset ja maahanmuuttajat (mm. Noppari ja Hiltunen 2018; Tuomola 2018). Systeeminvastaisissa vastajulkaisuissa tyytymättömyys kohdistuu yleisellä tasolla valtamedian ja sen edustamien instituutioiden lisäksi koko vallalla olevaan yhteiskuntajärjestelmään ja hallituspolitiikkaan (ks. mm. Holt 2018; Mayerhöffer 2021). Koronavastaisissa vastamedioissa painotus on erityisesti koronarokotteiden ja -rajoitusten kritiikissä, jonka pohjalta julkaisut arvostelevat laajemmin myös tieteeseen ja asiantunti-

juuteen nojaavaa demokraattista päätöksentekoa. Koronavastaiset vastamediat suuntaavat kritiikkinsä muiden kategorioiden tapaan myös valtamediaan, sillä koronakriisiä on niiden mukaan uutisoitu journalistisessa mediassa yksipuolisesti.

Populistisen vastamedian kentällä keskeisimpiä toimijoita ovat tämän tutkimuksen perusteella alun perin maahanmuuttovastaiset vastamediat niiden tiheän ja säännöllisen julkaisutahdin vuoksi. Muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta kaikki kategorian julkaisut julkaisevat useita juttuja päivittäin. Tyyliään maahanmuuttovastaiset vastamediat ovat kärjekkäämpiä kuin yleisemmin systeeminvastaiset vastamediat, sillä niiden ilmaisu on usein rasistista, provokatiivista ja polarisoivaa. Systeeminvastaisten vastamedioiden julkaisu tiheys on harvempi ja epäsäännöllisempi. Vuoden 2022 alkupuolella nämä sivustot tyypillisesti julkaisivat alle kymmenen juttua kuukaudessa, kun taas joinakin kuukausina ne eivät julkaisseet mitään. Poikkeuksena ovat *PT-media-* ja *Laiton lehti?* -julkaisut, jotka julkaisevat useita juttuja päivittäin. Systeeminvastaisten vastamedioiden tyyllissä korostuu propagandistinen ja trollaava ilmaisu. Myös koronavastaiset vastamediat julkaisevat maahanmuuttovastaisia vastamedioita harvemmin ja satunnaisemmin. Vuoden 2022 alkupuoliskolla koronavastaisilta vastamedioilta ilmestyi vaihtelevasti kymmenkunta juttua kuukaudessa, joinakin kuukausina ei ainuttakaan.

Tekijät ja linkittyminen

Tiedonhankintani osoittaa, että populistista vastamediaa tekee verrattain pienilukuinen joukko, jonka jäsenet kiinnittyvät tiettyihin julkaisuihin ja alustoihin, toimivat niissä lyhyehkön ajan ja siirtyvät jälleen eteenpäin. Esimerkiksi *MV-lehteä* nykyisin luotsaava Janus Putkonen tuli vastamediakentällä alun perin tunnetuksi *Verkkomedia.org*-sivuston perustajana. Vuonna 2011 julkaistu sivusto oli Suomen ensimmäinen niin sanottu populistinen vastamedia, joka haastoi valtavirtamediaa. Sittemmin Putkonen on luonut suhteita Venäjälle toimimalla Donetskin kapinallisalueen lehdistökeskuksen johtajana Itä-Ukrainassa vuosina 2015–2018. *MV-lehden* vetovastuun hän otti julkaisun perustajalta Ilja Janitskinilta huhtikuussa 2019.

Nykyään Putkonen luotsaa *MV-lehden* lisäksi *Uusi Verkkomedia* -nimistä sivustoa, jonka hän perusti vuonna 2020. Julkaisut viittaavat toistuvasti toistensa juttuihin ja myös jakavat ristiin toistensa sisältöä. Putkonen johtaa lisäksi helmikuussa 2021 perustamaansa Patriotic Network -verkostoa, johon kuuluvat edellä mainittujen lisäksi englanninkieliset sivustot *Mainland* ja *Foresided*, joista edellinen julkaisee uutisartikkeleita ja jälkimmäinen sosiaalisen median uutisia. Verkostossa on myös joulukuussa 2019 perustettu englanninkielinen *Russia Main News Ru-Main*, jonka päämäärä on Putkosen mukaan tarjota ”neutraali katsaus Venäjästä, sen kansasta, tapahtumista ja taloudesta” (Putkonen 2019).

Juha Korhonen puolestaan aloitti *Nykysuomi*-sivuston perustajana vuonna 2016, käväisi *MV-lehden* johdossa vuonna 2018 ja perusti sen jälkeen loppuvuodesta 2020 Tokentuben, joka oli YouTuben bannaamille eli kieltämille käyttäjille suunnattu videopalvelu. Tokentube oli väliaikaisesti suljettuna keväällä 2022, sillä Korhosen mukaan venäläisellä palvelimella toimineen palvelun käyttömaksut eivät Ukrainan sodasta Venäjälle seuranneiden pakotteiden vuoksi enää menneet perille (Korhonen 2022a). Korhosen mukaan palvelu saatiin palauteksi sponsorien ansiosta, ilmeisesti kesäkuussa 2022 (Korhonen 2022b). Tokentube lopetti

toimintansa Korhosen mukaan pysyvästi huhtikuussa 2023, kun Korhonen pettyi saamaansa äänimäärään Vapauden liiton eduskuntavaaliehdokkaana (Putkonen 2023).

Valtaosa tähän tutkimukseen koottujen vastamedioiden johtohenkilöistä on miehiä. Poikkeuksena on vuonna 2020 perustettu *Avoim Media*, jonka päätoimittajina toimivat Riikka Söyring ja Johanna Lehtonen. Heistä ensin mainittu on kirjoittanut 2010-luvun alkuvuosista lähtien esimerkiksi *Magneettimediaan*, *Uuden Suomen* blogialustalle, *Vastavalkeaan* ja *Maaseutumediaan*. Myös Lehtonen on kirjoittanut aktiivisesti vasemmistopuolueiden valtavirtaa kritisoivaan, Venäjä-mieliseen *Vastavalkeaan*. Hän on myös ollut vasemmiston kuntavaaliehdokkaana Tampereella (Heikkilä ja Jääskeläinen 2017). Vuonna 2021 perustettua *Kansalaista* päätoimittaa Jasmina Ollikainen. Hän on kirjoittanut nationalistiseksi julistautuvaan *Sarastuslehteen* ja entisten perussuomalaisten perustaman Sinimustan liikkeen blogiin. *Kansalaisen* omistaa Kansalainen ry, jonka puheenjohtajana toimii perussuomalaisista helmikuussa 2017 erotettu Terhi Kiemunki.

Populististen vastamedioiden ja antagonistisessa vastajulkisuudessa toimivien yhteisöjen johtohahmot ovat ajautuneet useita kertoja keskinäisiin erimielisyyksiin. Esimerkiksi *MV-lehden* perustanut, vuoden 2018 presidentinvaaleissa ehdokkaaksi asetunut ja vuonna 2020 edesmennyt Ilja Janitskin kommentoi irtautumistaan julkaisun johtotehtävistä helmikuussa 2018 näin: ”Olen saanut tarpeekseni isänmaallisten skenestä, siitä pelleilystä. Asioita ei osata hoitaa, on hirveitä ristiriitoja, mä joudun kuuntelemaan 24/7 hirveitä löpinöitä. Kaikki valittaa sitä ja tätä toisistaan. En halua enää kuulua tähän rinkiin” (Nieminen 2018). Juha Korhonen puolestaan kuvaili kokemustaan *MV-lehden* vetäjänä näin: ”Tunne oli kuin olisin ollut hullujenhuoneen vetäjä, enkä *MV:n* vastaava. Se oli ajanjakso jonkalaista toivottavasti en tule koskaan kokemaan uudestaan” (Korhonen 2018).

Myös *MV-lehteä* fooruminaan käyttänyt, vuonna 2016 perustettu Suomi Ensin -yhdistys jakaantui sisäisten ristiriitojen vuoksi vuonna 2017. Yhdistyksen puheenjohtaja Mario Argenta ei tukenut yhdistyksen jäsenen Marco de Witin vuonna 2017 järjestämiä, maahanmuuttovastaisia mielenosoituksia eikä tämän yhdistyksen nimissä ajamaa Ilja Janitskinin presidenttiehdokkuutta tai yhdistyksen rekisteröitymistä puolueeksi. Marraskuussa 2017 De Wit perusti muutaman muun entisen Suomi Ensin -aktiivin kanssa Suomen Kansa Ensin -yhdistyksen, joka rekisteröityi viralliseksi puolueeksi vuoden 2018 lopussa. Lokakuussa 2018 De Wit perusti myös oman vastasivustonsa, *Laiton lehti?* -julkaisun.

Eettiset pelisäännöt

Suomessa julkaistavista populistisista vastamedioista on tutkittu eniten vuonna 2014 perustettua *MV-lehteä* (mm. Haasio, Ojaranta ja Mattila 2017; Mattila, Haasio ja Ojaranta 2019; Seuri ja Ramstedt 2022; Seuri ja Toivanen 2021; Tuomola 2018, 2020, 2021, 2023; Tuomola ja Wahl-Jorgensen 2022; Ylä-Anttila, Bauvois ja Pyrhönen 2019). Julkaisun alkuvuosina sen toimituskulttuurissa oli tapana lainata perinteisten medioiden tuottamaa uutismateriaalia verkosta, kirjoittaa jo julkaistuille jutuille uudet otsikot ja ingressit ja lisätä leipätekstin lomaan omia, lukijaa opastavia kommentteja. Näin julkaisu kehysti juttujen alkuperäisen sisällön sopimaan sivuston omaan maailmankuvaan (ks. Tuomola 2018; Ylä-Anttila 2017).

Vuoden 2019 lopussa vastamediakentällä oli pyrkimystä eettisesti järjestäytyneeseen toimintaan. Juha Korhonen perusti tuolloin Toimittajaliiton, joka verkkosivuillaan lupasi

jäsenille pressikortin lisäksi ”oikeusneuvontaa, apurahoja, koulutusta ym.”. Sivustolla julkaistiin myös Journalistin ohjeet, jotka olivat sanasta sanaan samat kuin Julkisen sanan neuvoston (JSN) alkuperäiset ohjeet. Vastamediat eivät kuitenkaan ole JSN:n jäseniä. Vuoden 2020 toimintasuunnitelmassa Toimittajaliiton tavoitteena oli parantaa ”niin sanotun vaihtoehtomedian tiedonvälittäjien oikeudellista ja taloudellista asemaa”. Toimittajaliitto tavoitteli yli tuhatta jäsentä vuonna 2020. Toiminta sivustolla lopahti vajaan vuoden kuluttua, ja viimeiset uutiset verkkosivulla julkaistiin lokakuussa 2020. Myös Toimittajaliiton Facebook-sivu ja Twitter-tili ovat sittemmin poistuneet käytöstä. Yhteisistä journalistista pelisäännöistä Juha Korhonen totesi *MV-lehden* johtoon siirtyessään, että: ”Mihinkään teatteriin (JSN) emme tule koskaan kuulumaan, koska se on totaalinen irvikuva ’muka valvovasta tahosta’, sillä todellisuudessa mediat valvovat itse itseään JSN:ssä” (*MV-lehti* 2018).

Tosiasiaa vastamediat eivät noudata JSN:n linjaamaa hyvää journalistista tapaa eli suomalaisen joukkoviestinnän eettisiä pelisääntöjä. Vastajulkaisuilla on omat lähde- ja viittauskäytäntönsä, jotka eivät perustu Suomen laissa säädettyyn tekijänoikeuslakiin. Lain peruseriaatteena on, että tekijänoikeuden suojaaman teoksen käyttöön tarvitaan aina teoksen oikeudenhaltijan lupa (Jaakkola 2013, 288). Esimerkiksi *MV-lehti* on vuosien aikana julkaissut valtamedian juttuja sellaisenaan kysymättä lupaa tai viittaamatta alkuperäiseen lähteeseen (mm. Korhonen 2015). *MV-lehden* perustaja Ilja Janitskin tuomittiin 22 kuukauden vankeusrangaistukseen Helsingin käräjäoikeudessa lokakuussa 2018. Tuomio annettiin kaikkiaan 16 rikoksesta, joiden joukossa oli muiden muassa törkeitä kunnianloukkauksia, salassapitorikoksia, rahankeräysrikoksia ja kiihottamisia kansanryhmää vastaan. Oikeuden mukaan sivustolla julkaistiin vuosien 2014 ja 2018 aikana lukuisia loukkaavia ja rasistisia kirjoituksia, ”joiden julkaisemisella ei ole ollut sananvapauden näkökulmasta mitään julkista intressiä tai muutakaan hyväksyttävää syytä” (Uhari 2018).

Taloudellinen tuki

Vastajulkaisujen keskeistä tai pääasiallista rahoitusmuotoa ei ole pystytty luotettavasti todentamaan. Oivo (2021) on tutkinut, millä tavalla suomalaiset vastamediat välittävät Venäjän hallintoon kytkeytyvien viestintätoimistojen tuottamia sisältöjä, eikä hän pidä todennäköisenä, että Venäjä rahoittaisi Suomen vastasivustojen toimintaa suoraan, ainakaan kovin merkittävillä summilla. Hänen mukaansa useimpia sivustoja pyritetään lähinnä talkoovoimin (Jääskeläinen ja Korhonen 2021). Vastamedioiden alkuvuosina niiden taloudellinen asema oli nykyistä parempi. Tuolloin esimerkiksi *MV-lehti* hyötyi mainostajien rahoista, kun Googlen automatisoidut ohjelmat sijoittivat mainoksia myös vastasivustoille (Kormilainen 2015). *Helsingin Sanomien* Tommi Nieminen (2018) arvioi, että *MV-lehti* sai mainosrahaa eniten loppuvuodesta 2015 alkuvuoteen 2016, jolloin sivustolla oli kuukausittain 14–18 miljoonaa sivulatausta.

Vuoden 2016 alussa Sosiaalidemokraattiset Nuoret ry:n puheenjohtaja Hanna Huuonen varoitti *MV-lehteä* vastaan toteuttamassaan kampanjassa yrityksiä siitä, että ilmoitusrahat voivat päätyä *MV-lehdelle* yritysten tietämättä. Kampanjan seurauksena suuri osa mainostajista kielsi mainostensa julkaisun *MV-lehdessä* (Marttinen 2016). Vuoden 2018 alussa Janitskin kertoi, että *MV-lehteä* julkaistiin vapaaehtoisvoimin (Parkkonen 2018). Luo-

tettavaa tietoa ei ole, maksoiko Janitskin avustajilleen julkaisun huippuvuosina palkkaa. Valtajulkisuuden ja mainostajien taloudellinen valta ulottuu näin myös vastajulkisuuteen, jonka olemassaoloa ja toimintaa se rajoittaa. Vastamediat eivät näin ollen voi toimia taloudellisesti täysin irrallaan valtajulkisuuden lainalaisuuksista.

Vastajulkaisuilla on ollut myös yksittäisiä suomalaisrahoittajia. Esimerkiksi *Magneettimedia* oli vuoteen 2013 saakka paperisena ilmestyvä ilmaisjakelulehti, jota kustansi tavarataloyrittäjä Juha Kärkkäisen omistama J. Kärkkäinen Oy. Kärkkäisen on epäilty myöhemminkin rahoittaneen *Magneettimediaa* (Mäntymaa ym. 2015). *MV-lehteä* puolestaan tuki taloudellisesti tiettävästi joidenkin vuosien ajan suomalainen bitcoin-valuutalla rikastunut yrittäjä Risto Pietilä, joka kuoli auto-onnettomuudessa elokuussa 2020 (ks. mm. Riiheläinen ja Korhonen 2021).

Populistisen vastamedian juttujen esitystapa ja tiedon eettinen käyttö: erot valtavirtajournalismiin

Tässä luvussa vastaan toiseen tutkimuskysymykseeni analysoimalla kolmen populistisen vastamedian juttuja. Analyysi täydentää edellisessä luvussa esittelemääni populistisen vastamedian ekosysteemin katsausta konkretisoimalla kuvaa tarkasteltavasta vastamediasta myös sisältöjen osalta. Analyysi osoittaa esimerkinomaisesti, millaisin keinoin sivustot haastavat ja oman viestinsä läpisaamiseksi myös imitoivat valtavirran journalismia. Suhteutan kolmen esimerkiksi valitsemani julkaisun esitystapaa ja tiedon eettistä käyttöä siihen, millaista esitystapaa ja eettisyyttä journalistisilta julkaisuilta edellytetään. Keskityn erityisesti kolmeen osa-alueeseen: rakentuuko juttu journalistisen jutun pääelementeistä, onko jutulla journalistinen esitysmuoto ja onko jutussa journalistiset tiedonlähteet.

Journalistisen jutun pääelementtejä ovat otsikko, ingressi, leipäteksti, kuvat ja kuvatekstit. Nämä muodostavat lukijoille tarttumakohtia, joiden avulla he pääsevät käsiksi itse aiheeseen (Jaakkola 2013, 127–128). Jutun esitysmuoto puolestaan rakentuu kerronnasta, kuvailusta ja lainauksista eli sitaateista. Kerronta on tosiasioiden esittämistä ilman kuvailua ja eläytymistä ja muistuttaa luonteeltaan tietokirjatekstiä. Kuvailussa toimittaja yhdistää kerrontaan havainnollistavia ja eläytyviä elementtejä, jotka nojaavat usein empiiriseen tietoon (Jaakkola 2013, 85). Sitaattien eli lainausten avulla juttuihin sisällytetään haastattujen ihmisten puhetta, ja sitaattien kautta lukija saa lähteisiin suuremman yhteyden kuin toimittajan kerronnan välityksellä. Sitaatit myös lisäävät uskottavuutta, sillä ne osoittavat, että toimittaja on ollut lähteisiinsä yhteydessä. (Jaakkola 2013, 86.) Journalistisia tiedonlähteitä ovat suullinen, kirjallinen ja empiirinen tieto. Suullinen tieto on tyypillisesti peräisin haastatteluista, joissa jututetaan asiantuntijalähteitä tai tavallisia ihmisiä. Kirjallista tietoa hankitaan yleensä esimerkiksi tiedotteista, julkaisuista, verkkosivuilta, tutkimuksista, raporteista ja selvityksistä, arkistoista ja tilastoista. Empiirinen tieto perustuu toimittajan omiin huomioihin ja havaintoihin, joita voidaan pitää journalistisesti käyttökelpoisina, kun tiedon empiirisyys kerrotaan avoimesti myös lukijalle. (Jaakkola 2013, 83–84.)

Taulukko 2. Juttujen journalistinen esitystapa.

	MV-lehti	Avoin Media	Koronarealistit
Juttujen aiheet	<ol style="list-style-type: none"> 1. Elon Musk osti Twitterin 2. Ukrainan nationalistit 3. Lavrov ja Naton laajentaminen 4. Pfizer-dokumentti ja koronarokotteet 5. Ukrainan uusnatsijoukot 6. Twitter neuvottelee yhtiön myymisestä 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ukrainan sodan syyt 2. Ravintosuosituksen komitean kytkökset teollisuuteen 3. Sotilaallinen tilanne Ukrainassa 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sikiökuolemat 2. Covid-tarina 3. Koronarokote ja AIDS 4. mRNA-injektion ainesosat 5. Pfizer-dokumentti ja rokotteen haittavaikutukset 6. Avoin kirje kouluille: koronarokote ja lapset
Juttujen pääelementit	Jutuissa on otsikko, ingressi, leipäteksti, kuvat ja kuvatekstit.	Jutuissa on otsikko, leipäteksti ja kuvituskuva. Ingressi ja kuvatekstit puuttuvat.	Jutuissa on otsikko. Jos ingressi on, se toimii eräänlaisena johdantona juttuun. Varsinainen leipäteksti puuttuu, kuvituskuvia satunnaisesti, kuvatekstit puuttuvat.
Juttujen esitysmuoto	Jutuissa on kerrontaa, sitaatteja ja kirjoittajan omia kommentteja ja tulkintoja. Kuvailua ei ole hyödynnetty.	Jutuissa on kerrontaa ja päätoimittaja Söyringin omaa tulkintaa. Sitaatteja tai kuvailua ei ole.	Osassa jutuista on kerrontaa, osassa sitaatteja. Osa jutuista on mielipidekirjoituksia.
Jutuissa käytetyt tiedonlähteet	Kirjalliset lähteet ja kirjoittajan omat kommentit ja tulkinnat.	Kirjalliset lähteet ja päätoimittajan omat tulkinnat.	Kirjalliset ja empiiriset lähteet.

MV-lehti

Lähilukuun valitsemieni populististen vastamedioiden jutut osoittautuivat analyysissä esitystavoiltaan varsin erilaisiksi (ks. taulukko 2). Ulkoasultaan journalistista uutista muistuttivat eniten *MV-lehden* jutut, sillä rakenteellisesti ne mukailivat pitkälti perusuutisen kaavaa. *MV-lehden* jutut noudattivat päällisin puolin myös journalistisen jutun esitysmuotoa. Niissä oli kerrontaa ja sitaatteja, mutta varsinaista kuvailua ei esimerkkijutuissa ollut.

MV-lehden jutuissa oli käytetty pääosin kirjallisia tiedonlähteitä. Tietoa oli hankittu esimerkiksi muiden samantyyppisten vastasivustojen juttuja kopioimalla ja valtamedian uutisista. Empiiristä tietoa jutuissa ei ollut lainkaan, ellei sellaiseksi käsitetä *MV-lehden* tekstin lomaan lisäämiä huomioita jutuissa käsitellyistä aiheista, kuten jutussa Pfizer-dokumenteista (2022a). *MV-lehden* juttu oli lyhennetty suomennosversio *Life Site News* -sivuston englanninkielisestä jutusta, johon tekstissä viitattiin mutta jätettiin mainitsematta, että koko juttu on suomennettu kopio lähteen jutusta. Jutun loppuun *MV-lehti* oli lisännyt kommentin:

Kaikki tämä kertoo meille, että kansanterveysvirastot ja tutkijat ovat halukkaita manipuloimaan tietoja suojellakseen lääkettä ja heidän tuotteidensa hyväksyvien hallintojen farmaseuttisia etuja sen sijaan, että he palvelisivat kansaa, naisten ja vauvojen etua. (MV-lehti 2022a)

Yllä lainatun kaltaiset, kirjoittajan tekstin lomaan lisäämät asenteelliset ja kritiikittömät kommentit ja tulkinnat ovat populistiselle vastamedialle ominainen tiedon esittämisen muoto. Populistinen vastamedia käyttää tällaisia lausahduksia kommenttielementteinä uutista imitoivan juttutyypin seassa. Journalismissa toimittajan omat mielipiteet kuuluvat erillisiin kommenttijuttuihin tai kolumneihin, eikä niitä ole tapana sekoittaa uutisjuttuihin. Vastamedia hämärtääkin juttuformaattien rajoja sekoittamalla perusuutisen ja mielipidekirjoituksen esitystapoja keskenään, jolloin lukijan on vaikeampi erottaa, kenen ajatuksista irrallisessa mielipiteessä lopulta on kyse.

Esimerkkijulkaisujen käyttämän tiedon totuudellisuuden arvioiminen on hankalaa, mutta on kuitenkin mahdollista pohtia, ovatko julkaisut pyrkineet sitä jakaessaan objektiivisuuteen. Tarkoitin objektiivisuudella Reunasen ja Koljosen (2014, 90) tapaan journalismin pyrkimystä ”asioiden totuudenmukaiseen ja eri osapuolille reiluun kuvaamiseen”. Esimerkiksi Ukrainan sodan käsittelyn yhteydessä *MV-lehti* vaikutti pikemminkin omaksuneen Venäjän propagandistisen näkökulman kuin objektiivisen, eri osapuolia kuuntelevan roolin. Ukrainalaisnationalisteista kertova juttu (2022c) perustui Ukraina 24 -televisiokanavan lähetyksessä esitettyyn haastatteluun, minkä vuoksi on vaikea hahmottaa, kenen ajatuksia jutussa välitetään. *MV-lehdessä* jutun kirjoittaja kuvailee Venäjä-mielisiä näkemyksiä levittäneen ukrainalaisbloggarin murhaa ”brutaaliksi” ja puhuu ”Venäjän erikoisoperaatiosta” toistaen Venäjän virallista linjaa Ukrainan sodasta. Näin hän ilmaisee asettuvansa konfliktissa vastakkaiselle puolelle kuin valtajournalismi, joka osoittaa avoimesti tukensa Ukrainalle.

Journalismi korostaa itsenäisyyttään suhteessa lähteisiin ja valtaan (Ahva 2010, 80–82). Siksi toimittajien odotetaan suhtautuvan kriittisesti lähteiltään saamansa tietoon. *MV-lehden* Ukraina-uutisoinnissa myös lähteet olivat yksipuolisia ja värittyneitä. Esimerkiksi *MV-lehden* jutun ”Lavrov: Naton laajentaminen tarkoittaa USA:n hallitsemien alueiden kasvattamista” (2022b) lähteeksi oli ilmoitettu Sputnik News, joka on Venäjän valtiollinen uutistoimisto. Juttu on todennäköisesti referaatti alkuperäisestä jutusta, vaikka sen tekijäksi on kirjattu *UMV/UVM* [*Uusi MV-lehti / Uusi Verkkomedia*]. Jutussa annetaan yksipuolisesti ääni Venäjän ulkoministerille Sergei Lavroville kyseenalaistamatta hänen näkemyksiään vasta-argumenteilla tai suhteuttamalla niitä isompaan kokonaisuuteen. Jutussa todetaan: ”Lavrovin mukaan länsi toivoo aiheuttavansa todellista vahinkoa Venäjälle Zelenskyn avulla.” Koska *MV-lehti* ei esitä kritiikkiä tietolähdettä kohtaan, *MV-lehti* toistaa lännen vastaista tarinaa, jossa Venäjä näyttäytyy uhrina.

Avoim Media

Avoimen Median jutut poikkesivat rakenteellisesti journalistisesta perusuutisesta, ja esimerkiksi pääelementtejä oli vaikeampi erottaa kuin *MV-lehdestä*. Jutuissa oli otsikko, leipäteksti ja kuvat, toisinaan myös välitoksot, mutta ingressit ja kuvatekstit puuttuivat. Myös *Avoimen Median* käyttämät tiedonlähteet olivat yksinomaan kirjallisia, joita päätoimittaja Söyring kommentoi tekstin lomassa omalla nimellään tai toim. huom. -lukuohjeella. Myös *Avoimen Median*

pyrkimys objektiivisuuteen oli vaillinaista etenkin puolueettomuuden osalta. Ukrainan sodan taustoja käsittelevä juttu ”Quo vadis, Ukraina?” (2022b) perustui ukrainalaisen toisinajattelijan mielipidekirjoitukseen. Jutussa aihetta ei tarkasteltu eri näkökulmista, vaan kirjoittajan näkemykset esitettiin tosiasioina. Tekstejä kommentoi ainoastaan *Avoimen Median* päätoimittaja Söyring, jonka mielestä toisinajattelijan kirjoitus ”on tärkeä, koska se antaa äänen niille, joita massamedia ei halua kuulla”. Näin hän yhtäältä vahvistaa yksipuolista näkökulmaa, jonka *Avoim Media* Ukrainan sodasta esittää, mutta toisaalta Fraserin (2009) oppeja mukaillen osoittaa, miten populistinen vastamedia laajentaa keskustelutilaa täydentämällä valtamedian antamaa yksipuolista näkökulmaa.

Toimittajan lähdekritiikin puute näkyy myös *Avoimen Median* jutussa ”Sotilaallinen tilanne Ukrainassa. Cf2R-analyysi, osa 3” (2022a), jossa äänen saa ”Itä-Euroopan maiden erikoistuntija” eversti Jacques Baud. Baudin kolmiosainen analyysi on julkaistu alun perin ranskalaisen ajatushautomo Cf2R:n verkkosivuilla, ja *Avoim Media* on käsitellyt myös analyysisarjan kahta aiempaa osaa jutuissaan. Jutussa Baud esittää, että ”eräät länsipoliitikot ovat selvästi halunneet konfliktia [Venäjän ja Ukrainan välillä]”. Hänen mukaansa Yhdysvallat, Ranska ja Euroopan unioni ”loivat olosuhteet” Venäjän hyökkäykselle, jonka perusteena olivat Naton itään suuntautuneet laajentumispyrkimykset, EU:n kyvyttömyys pakottaa Länsi-Ukrainaa noudattamaan Minskin sopimusta ja Länsi-Ukrainan toistuvat hyökkäykset omaa väestöään kohtaan Donbasin alueella. Baud ei esitä väitteidensä tueksi perusteita, eikä päätoimittaja Söyring niitä kyseenalaista. Sen sijaan hän tukee Baudin ajatuksia lisäämällä tekstiin linkkejä Venäjän valtiollisen televisiokanavan RT Newsin juttuihin, jotka alleviivaavat Baudin tulkintojen paikkansapitävyyttä.

Baud syyttää länsimaista journalismia ”sota-aktivismista” sillä perusteella, että ”koronakriisin aikaan media lietsoi vihaa kiinalaisia kohtaan” ja nyt ”massamedian polarisoitu viesti lietsoo vihaa venäläisiä kohtaan”. Juttuun on lisätty linkit kahteen ranskankieliseen verkkojuttuun, joissa kerrotaan San Franciscossa asuvien kiinalaisten ja Belgiassa asuvan venäläisnaisen kohtelusta edellä mainittujen kriisien aikana. Lukijalle ei selviä, onko linkit lisännyt Baud vai Söyring, ja myös jutussa esitettyjen väitteiden alkuperän selvittäminen on sekävien viittausten vuoksi paikoin hankalaa. Söyring kommentoi Baudin ajatuksia näin: ”Baudin antama kuvaus Ukrainan tilanteen kehittymisestä ja nykytilanteesta poikkeaa melkoisesti siitä, mitä massamedia tarjoilee länsimaiselle median kuluttajalle, eritoten suomalaisille.” *Avoim Media* esittää siis suoraa kritiikkiä valtamedialle, mutta suhtautuu kritiikkittään omaan lähteeseensä, koska tämän näkemykset osuvat yksin *Avoimen Median* Venäjä-mielisen linjan kanssa.

Koronarealistit

Koronarealistien juttujen esitystapa muistutti vertailun julkaisuista vähiten journalismia. Journalistisista pääelementeistä jutuissa oli ainoastaan otsikko. Kirjoittajaa ei mainittu, eikä varsinaista leipätekstiä ollut. Juttujen kärjessä oli lyhyt saateteksti jutun aiheesta tai jokin väite ja linkki jutun alkuperäisjulkaisuun. Juttuna saatettiin myös julkaista avoin kirje Suomen kouluille ja kuntien sivistystoimille tai osa Pfizerin raporttia rokotehaitoista. Juttujen kieli oli huonoa ja kieliopillisesti virheellistä, mikä saattaa johtua siitä, että tekstit olivat todennäköisesti käännökoneella suomennettuja. Koneelliseen käännökseen viittaa esimerkiksi jutun

”Miljoonat ihmiset sairastumassa AIDS:iin mRNA-koronarokotusten seurauksena” (2022b) sitaatti, jossa ääneen pääsee tohtori Elisabeth Eads USA Watchdogin haastattelussa.

Heitämme kaikki tiskiin... Yritämme käyttää kaikkea, mitä voimme ajatella, lisätäksemme CD4- ja CD8-arvoja ja kääntääksemme tämän romahduksen vahvistamiseksi, tämän immuunijärjestelmän romahtamisen onnettomuuden. Se on erittäin tyrmistyttävää. (Koronarealistit 2022b)

Myös eettisestä näkökulmasta tarkasteltuna *Koronarealistien* jutut olivat hyvin etäällä journalistisista periaatteista, erityisesti objektiivisuudesta ja kriittisyydestä. Esimerkiksi juttu ”Kaikki taitaa olla totta” (2022a) sisältää kyseenalaisia väitteitä, kuten ”injektiossa on selkeästi sinne kulumattomia partikkeleita” ja ”vakuutusyhtiöt ympäri maailmaa kertovat 18–65-vuotiaden hirmuisesta ylikuolleisuudesta (40 %)” [virheet alkuperäisjulkaisussa]. Lainaukset ovat peräisin Injektiopiikki.com-sivustolla julkaistusta jutusta, johon *Koronarealistien* jutun lopussa linkataan. Injektiopiikin alkuperäisjutussa väitetään, että kahden espanjalaisen tutkimuksen mikroskooppikuvat osoittavat, että mRNA-injektiossa on siihen kulumattomia ainesosia. Jutun lopussa on linkit kyseisiin tutkimuksiin. Tutkimusraportit eivät kuitenkaan viittaa siihen, että tutkimukset olisi toteutettu tieteen periaatteita noudattaen, eikä tuloksia ole julkaistu vertaisarvioituissa julkaisuissa. Toinen raportti on PowerPointesitys, joka sisältää yksittäisiä mikroskooppikuvia ilman selityksiä. Se on tallennettu tutkijoiden avoimeen Research Gate -yhteisöpalveluun, jonka tieteellistä tasoa ei valvota. Toinen tutkimusraportti on muistio, joka on tallennettu Dropbox-alkuiselle verkkotunnukselle. Tutkimusraporttien perusteella ei voi luotettavasti osoittaa, että kuvat olisivat Comirnaty-injektioaineesta, joten niihin viitaten ei voi väittää, että ”injektiossa on selkeästi sinne kulumattomia partikkeleita”.

Koronarealistien jutussa muualta lainattujen tietojen totuudellisuutta ei siis pyritä osoittamaan tarkastelemalla niitä kriittisesti, eikä esitettyjä tietoja haasteta tuomalla esimerkiksi suomalaisviranomaisten kantaa esiin. Lisäksi alkuperäisjutun kirjoittajan omat päätelmät sekoittuvat lainatun tutkimuksen tekijän argumentteihin, joita *Koronarealistit* kriittikittä toistaa. *Koronarealistien* jutut eivät ole journalistisesti toimitettuja vaan eräänlaisia koosteita irrallisista lainauksista ja linkeistä muiden populististen vastamedioiden, kuten *Oikean Median* ja *MV-lehden* juttuihin. Jutut sisältävät lukuisia linkkejä myös muihin lähteisiin, kuten koronarokotteita ja -rajoituksia kritisoivaan Injektiopiikkiin ja yhdysvaltalaisiin rokotehähtailmoituksia kerääviin sivustoihin. Linkit tukevat julkaisun koronakriittistä agenda. Aineiston perusteella voi todeta, että *Koronarealistit* on yhden aiheen ympärille rakentuva propagandajulkaisu, joka yksipuolisesti pelottelee lukijoitaan koronarokotuksista aiheutuville haittavaikutuksilla.

Johtopäätökset

Tätä artikkelia varten tekemäni katsaus osoittaa, että Suomessa antagonistiseen vastajulkisuuteen on kehittynyt populistisen vastamedian ekosysteemi. Tarkastelin populistisia vastamedioita soveltamalla Fraserin (2009) ajatuksia vallattomien vastajulkaisuudesta, joissa valtajulkisuudessa syrjityiksi tai ulkopuolelle suljetuiksi tulleet marginaaliryhmät saavat

äänensä kuuluviin. populistisen vastamedian ekosysteemi epäilemättä onnistuukin täydentämään valtajulkisuutta ja laajentamaan sanallisen väittelyn areenaa, sillä tämäntyyppiset vastamediat tuovat julki suomalaista maahanmuuttopolitiikkaa, yhteiskuntajärjestelmää ja koronatoimia kritisoivia näkökulmia tavalla, jolla niitä ei valtajulkisuudessa ole käsitelty. Äärioikeiston ja muiden äärikonservatiivisten ryhmien käytössä vastajulkisuuteen tarttuu kuitenkin poissulkevia, rasistisia ja lainvastaisia piirteitä, jotka ovat ristiriidassa sen Fraserin ajatuksen kanssa, että vastajulkisuus voimaannuttaa alistettuja vähemmistöjä. Tämäntyyppiset vastajulkisuudet rikkovat dynamiikan, johon Fraserin tarkoittamat edistykselliset vastajulkisuudet pyrkivät, koska niiden poissulkeva ja manipulatiivinen luonne itsessään estää pääsyn valtajulkisuuteen. (Ks. Tuomola 2023.)

Valtamedialla olisikin yhtäältä oltava herkkyyttä tunnistaa vastamediasta näkökulmia ja kritiikkejä, joita senkin olisi syytä käsitellä, ja toisaalta jätettävä huomiotta tai oikaistava populistisessa vastamediassa kiertäviä virheellisiä, leimaavia tai tietoisesti demokratiaa heikentämään pyrkiviä ääniä. Tällä tavalla valtamedia osoittaisi, että se kykenee tarkastelemaan ristiriitaisia aiheita monitahoisella tavalla ja toisaalta tunnistaa sellaiset sisällöt, joiden perimmäinen tarkoitus on aiheuttaa hämmennystä.

Keskeinen kysymys onkin, miten ammattimaisesti tuotettu valtamedia voisi käsitellä vastajulkaisujen esiin tuomia aiheita siten, että polarisoiva ja kärjistävä vastajulkisuus ei olisi niille ainoa kanava. Verkkoympäristössä provokaatioille ja ironialle luultavasti riittää kuitenkin tekijöitä ja käyttäjiä (Phillips 2015) siitä huolimatta, kuinka inklusiivista tai eksklusiivista valtajulkisuus on. Suomessa ilmestyvien populististen vastamedioiden lukijoistakin osa seuraa julkaisuja silkasta uteliaisuudesta tai kiinnostuksesta ääriajattelua kohtaan, osa puolestaan nauttii niiden provokatiivisesta ja eliittejä kumartelemattomasta tyylistä (Noppi ja Hiltunen 2018).

On myös tarpeen tarkastella kriittisesti, onko populististen vastamedioiden viesti valtamediassa lopulta jäänyt syrjään. Suomalaistutkimuksessa pantiin merkille jo 2010-luvun kynnyksellä, miten perussuomalaisten puheet ”maahanmuuttokriittisyydestä” olivat levinneet muihin puolueisiin ja sitä myöten journalismiin, kun tiedotusvälineet lainasivat poliittisten toimijoiden puheita (Raittila 2009). Kymmenen vuotta myöhemmin havaittiin, että populistisille vastamedioille tyypillinen rasistinen puhetyyli ja jatkuva kriisin kokemusta ylläpitävä kriisipuhe oli omaksuttu erityisesti populistipuolueiden eduskunnassa pitämässä puheenvuoroissa (Ylä-Anttila, Bauvois ja Pyrhönen 2019).

Suomalaisessa vastajulkisuudessa ilmestyy myös muita kuin populistiseksi vastamediaksi luokiteltavia julkaisuja, joiden tekijät suhtautuvat kriittisesti valtamediaan ja kokevat jääneensä valtajulkisuudessa ilman ääntä. Esimerkiksi maahanmuuttotaustaisten naisten näkökulmia avaava *Halima* sekä rodullistamisen problematiikkaan keskittyvät *Ruskeat Tytöt* ja *Fem-R* ovat julkaisuja, jotka pyrkivät vahvistamaan sorrettujen ääntä suomalaisessa yhteiskunnassa. Tämäntyyppisiin julkaisuihin verrattuna populististen vastamedioiden viesti ei välttämättä olekaan jäänyt niin vähälle huomiolle valtajulkisuudessa kuin populistiset toimijat haluavat esittää. Populistisen vastamedian ekosysteemin laajuus ja kehittyneisyys kertoo osin siitä, että aihepiirejä on onnistuttu pitämään esillä vastajulkisuudessa, eikä niihin enää voida ainakaan viestin näkyvyyttä arvioidessa suhtautua nykyisessä mediaympäristössä täysin marginaalisina, vaikka ne eivät valtavirtamedian mielipiteitä edustaisikaan.

Tarkempaan lähilukuun valittujen populististen vastamediajuttujen analyysi osoitti niiden rakentuvan kaikissa kolmessa julkaisussa (*MV-lehti*, *Avoin Media*, *Koronarealistit*) pääosin mie-

lipiteille ja yksipuolisille argumenteille, jotka ajoivat tarkkaan rajattua poliittista agendaa. Vaikka erityisesti *MV-lehdessä* jutut jäljittelivät ulkoasultaan ja rakenteeltaan journalistista uutista, kolmesta julkaisusta yhdenkään sisältö ei täyttänyt journalismin kriteerejä tiedon esittämisen periaatteiden, objektiivisuuden tai kriittisyyden osalta. Tarkastelluissa vastamedioissa tietoa ei perusteltu, kontekstualistoitu tai kyseenalaistettu. Tieto tarjottiin lukijoille sellaisenaan, jolloin heidän vastuulleen jäi arvioida tekstin todenperäisyyttä, kuten totuudenjälkeistä aikaa on kuvattu. Lähdekritiikki kohdistui pääosin valtamedian jakamaan tietoon. Voikin ajatella, että populistinen vastamedia tarjoaa vaihtoehtoista tietoa valtamedian rinnalla mutta ei itse täytä niitä kriittisyyden vaateita, joita se valtamedialta edellyttää.

Esimerkijuttujen analyysin perusteella julkaisun poliittisen agendan tukeminen näytti populistisessa vastamediassa keskeisemmältä päämäärältä kuin totuuden tavoittelu ja tiedon kriittinen arviointi. Vaikka populistinen vastamedia onnistuisikin täydentämään valtamediaa joillakin sieltä puuttuvilla näkökulmilla ja tiedoilla, se ei kuitenkaan täytä journalismin kriteerejä, joiden eettisenä perustana pidetään edelleen tietojen oikeellisuutta ja totuudenmukaisuutta (Mäntylä 2008). Monilta osin on myös kyseenalaista, voiko populistisia vastamedioita pitää journalismina lainkaan. Journalistisesti arvioituna niiden yksipuolisesti esittämät tiedot ja tulkinat edellyttäisivät kriittistä tarkastelua ja pyrkimystä eri näkökulmien tasapuoliseen esittämiseen.

Populistisen vastamedian jutut eivät vaikuta olevan myöskään rakenteeltaan varsinaisia journalistisia tekstejä, vaikka ne hyödyntävät joitain journalistisen esitystavan elementtejä. Jutut imitoivat ja vihaavat olevansa journalismia, sillä ne pyrkivät käyttämään hyväkseen journalistisen tiedonvälityksen Suomessa edelleen nauttimaan, verrattain vahvaa luotettavuusmielikuvaa (ks. Reunanen 2022), vaikka ne ovat sekä sisällöllisesti että rakenteellisesti jotakin ”sinne päin”. Siksi yleisölle olisi hyvä selittää myös journalististen juttujen rakenteita, jotta lukijat osaisivat niin halutessaan kriittisemmin tunnistaa aidon journalistisen jutun sellaista jäljittelevästä sekä erottaa myös populistisen vastamedian harjoittamat tiedolliset harhautuspyrkimykset.

On kuitenkin otettava huomioon, että tässä tutkimuksessa populistisen vastamedian juttuja arvioitiin journalismin *ihanteisiin* peilaten. Vertailukohtana olivat hyvän journalismin normit ja ihanteet, eikä tapa, jolla perinteinen media niitä toteuttaa. Kun tarkastellaan journalismin muuttuvaa roolia hybridissä mediajärjestelmässä, hedelmällisempää olisi tutkia sekä valtamedian että populistisen vastamedian uutisjuttuja ja verrata niitä journalismin normatiivisiin periaatteisiin. Näin voisi saada journalismin muutoksesta täsmällisempää tietoa. Kuten Jaakkola (2013, 277) toteaa, ajankohtaisuus, todenmukaisuus, itsenäisyys, kriittisyys, syvällisyys ja vastuullisuus ovat kaikki ihanteita, joihin journalistisessa mediassa todellisuudessa harvoin täydellisesti päästään. Populistisen vastamedian journalistinen analyysi siten motivoi myös valtamedian itsekkriittistä tutkiskelua.

Artikkelin kirjoittamisen on mahdollistanut Suomen Akatemian rahoittama CORDI-hanke (Communication Rights in the Age of Digital Disruption). Erityiskiitokset artikkelin kommentoimisesta ja kehitysehdotuksista Esa Reunaselle ja Reeta Pöyhärille.

Viitteet

- 1 Oxford Dictionaries valitsi termin totuudenjälkeisyys (*post-truth*) vuoden termiksi 2016. Perusteluiden mukaan käsitettä käytettiin tuolloin erityisen paljon EU-kansanäänestykseen liittyen Isonsa-Britanniassa ja presidentinvaaleihin liittyen Yhdysvalloissa. <https://languages.oup.com/word-of-the-year/2016/>.
- 2 Murkut.org-sivustolla on myös linkki kansainväliselle Antly.org-sivustolle, joka jakaa uutisvirrassaan linkkejä kansainvälisen populistisen vastamedian juttuihin. Antly.org-sivustolla esiintyviä julkaisuja ovat muiden muassa *Breitbart*, *The Epoch Times*, *ZeroHedge*, *Infowars* ja *The Western Journal*, ja näihin myös Suomessa ilmestyvät populistiset vastamediat viittasivat usein jutuissaan.

Kirjallisuus

- Ahva, Laura. 2010. *Making news with citizens: Public journalism and professional reflexivity in Finnish newspapers*. Väitöskirja. Tampere University Press.
- Bolter, J. David ja Richard, Grusin. 1998. *Remediation: Understanding New Media*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Bruns, Axel. 2019. "Filter bubble." *Internet Policy Review* 8 (4): 1–14. <https://doi.org/10.14763/2019.4.1426>.
- Carlson, Matt. 2015. "Introduction. The many boundaries of journalism." Teoksessa *Boundaries of Journalism: Professionalism, practices and Participation*, toimittaneet Matt Carlson ja Seth C. Lewis, 1–18. London: Routledge.
- Carlson, Matt. 2017. *Journalistic Authority: Legitimizing News in the Digital Era*. New York, NY: Columbia University Press.
- Carlson, Matt. 2018. "The information politics of journalism in a post-truth age." *Journalism Studies* 19 (13): 1879–1888. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2018.1494513>.
- Carlson, Matt ja Seth C. Lewis. 2019. "Boundary work." Teoksessa *The Handbook of Journalism Studies*, toimittaneet Karin Wahl-Jørgensen ja Thomas Hanitzsch, 123–135. New York: Routledge.
- Chadwick, Andrew. 2017. *The Hybrid Media System: Politics and Power*. New York: Oxford University Press.
- Couldry, Nick ja Andreas, Hepp. 2016. *The Mediated Construction of Reality*. Cambridge: Polity Press.
- Custódio, Leonardo ja Monica Gathuo. 2020. "Connections with Paulo Freire's legacy in anti-racism media activist collaboration in Finland." *Commons. Revista de Comunicación y Ciudadanía Digital* 9 (2): 133–158. <https://doi.org/10.25267/COMMONS.2020.v9i2.04>.
- Downey, John ja Natalie Fenton. 2003. "New media, counter publicity and the public sphere." *New Media & Society* 5 (2): 185–202. <https://doi.org/10.1177/1461444803005002003>.
- Figenschou, Tine Ustad ja Karoline Andrea Ihlebæk. 2019. "Challenging Journalistic Authority." *Journalism Studies*, 20 (9): 1221–1237. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2018.1500868>.
- Fraser, Nancy. 2009. "Uusi katse julkisuuteen: Vallitsevan demokratian arvostelua." *Media & viestintä* 32 (3): 8–30.
- Frischlich, Lena, Johanna Klapproth ja Felix Brinkschulte. 2020. "Between Mainstream and Alternative Co-orientation in Right-Wing Populist Alternative News Media." Teoksessa *Disinformation in Open Online Media*, MISDOOM 2019. Lecture notes in Computer Science, vol. 1202, toimittaneet Christian Grimme, Mike Preuss, Frank W. Takes ja Annie Waldherr. Cham: Springer International Publishing.
- Fuller, Steve. 2018. *Post-truth: knowledge as a power game*. London: Anthem Press.
- Haasio, Ari, Anu Ojaranta ja Markku Mattila. 2017. "Valheen lähteillä – valemedian lähteistö ja sen luotettavuus." *Media & viestintä* 40 (3–4): 100–121. <https://doi.org/10.23983/mv.67796>.
- Haller, André ja Kristoffer Holt. 2019. "Paradoxical populism: how PEGIDA relates to mainstream and alternative media." *Information, Communication & Society* 22 (12): 1665–1680. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2018.1449882>.
- Haller, André, Kristoffer Holt ja Renaud de La Brosse. 2019. "The 'other' alternatives: Political right-wing alternative media." *Journal of Alternative and Community Media* 4, 1–6. https://doi.org/10.1386/joacm_00039_2.
- Herkman, Juha. 2011. *Politiikka ja mediajulkisuus*. Tampere: Vastapaino.
- Herkman, Juha. 2019. *Populismien aika*. Tampere: Vastapaino.
- Holmwood, John. 2020. "Open access, "publicity," and democratic knowledge." Teoksessa *Reassembling Scholarly Communications: Histories, Infrastructures, and Global Politics of Open Access*, toimittaneet Martin Paul Eve ja Jonathan Gray, 181–191. Cambridge: The MIT Press.
- Holt, Kristoffer. 2020. "Populism and alternative media." Teoksessa *Perspectives on populism and the media. Avenues for research*, toimittaneet Benjamin Krämer ja Christina Holtz-Bacha, 201–214. Baden-Baden: Nomos.

- Holt, Kristoffer, Tine Ustad Figenschou ja Lena Frischlich. 2019. "Key Dimensions of Alternative News Media." *Digital Journalism* 7 (7): 860–869. <https://doi.org/10.1080/21670811.2019.1625715>.
- Jaakkola, Maarit. 2013. *Hyvä journalismi. Käytännön opas kirjoittajalle*. Vantaa: Kansanvalistusseura.
- Jagers, Jan ja Stefaan Walgrave. 2007. "Populism as political communication style: An empirical study of political parties' discourse in Belgium." *European Journal of Political Research*, 46 (3): 319–345. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.2006.00690.x>.
- Krzyżanowski, Michał. 2016. "Recontextualisation of neoliberalism and the increasingly conceptual nature of discourse: challenges for critical discourse studies." *Discourse and Society* 27 (3): 308–321. <https://doi.org/10.1177/0957926516630901>.
- Krämer, Benjamin. 2018. "Populism, media, and the form of society." *Communication Theory* 28 (4): 444–465. <https://doi.org/10.1093/ct/qty017>.
- Lundby, Knut, toim. 2009. *Mediatization. Concepts, Changes, Consequences*. New York: Peter Lang.
- Marwick, Alice ja Rebecca Lewis. 2017. "Media manipulation and disinformation online." Data & Society Research Institute. Luettu 4.6.2023. https://datasociety.net/pubs/oh/DataAndSociety_MediaManipulationAndDisinformationOnline.pdf.
- Mattila, Markku, Ari Haasio ja Anu Ojaranta. 2019. "Vihapuhetta valemediassa." *Tiede & edistys* 44 (1): 29–49. <https://doi.org/10.51809/te.105304>.
- Mayerhöffer, Eva. 2021. "How do Danish right-wing alternative media position themselves against the mainstream? Advancing the study of alternative media structure and content." *Journalism Studies* 22 (2): 119–136. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2020.1814846>.
- McNair, Brian. 2000. *Journalism and democracy: an evaluation of the political public sphere*. London & New York: Routledge.
- Moffitt, Benjamin. 2016. *The global rise of populism: Performance, political style, and representation*. Stanford: Stanford University Press.
- Müller, Philipp ja Anne Schulz. 2019. "Alternative media for a populist audience? Exploring political and media use predictors of exposure to Breitbart, Sputnik, and Co." *Information, Communication, and Society* 1 August, 1–17. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2019.1646778>.
- Mäntylä, Jorma. 2008. *Journalistin etiikka*. Helsinki: Gaudeamus.
- Noppi, Elina ja Ilmari Hiltunen. 2018. "Populistinen vastamedia eliittejä haastamassa." Teoksessa *Media & populismi: Työkaluja kriittiseen journalismiin*, toimittaneet Mari. K. Niemi ja Topi Houni, 236–272. Tampere: Vastapaino.
- Noppi, Elina, Ilmari Hiltunen ja Laura Ahva. 2019. "User profiles for populist counter-media websites in Finland." *Journal of Alternative and Community Media* 4 (1): 23–37. https://doi.org/10.1386/joacm_00041_1.
- Nygaard, Silje. 2019. "The appearance of objectivity: how immigration-critical alternative media report the news." *Journalism Practice* 13 (10): 1147–1163. <https://doi.org/10.1080/17512786.2019.1577697>.
- Oivo, Teemu. 2021. "Kremlin 'vapaan sanan' saattajat? Suomalaiset verkkomediat kansainvälisen uutisvirran portilla." *Media & viestintä* 44 (2): 117–138. <https://doi.org/10.23983/mv.109862>.
- Pelinka, Anton. 2017. "Identity politics, populism and the far right." Teoksessa *The Routledge handbook of language and politics*, toimittaneet Ruth Wodak ja Bernhard Forchtner, Bernhard, 618–629. Abingdon: Routledge.
- Phillips, Whitney. 2015. *This is why we can't have nice things: mapping the relationship between online trolling and mainstream culture*. Cambridge, Massachusetts: MIT Press.
- Pickard, Victor. 2019. *Democracy without journalism? Confronting the misinformation society*. Oxford: Oxford University Press.
- Prozorov, Sergei. 2019. "Why is there truth? Foucault in the age of post-truth politics." *Constellations* 26 (1): 18–30. <https://doi.org/10.1111/1467-8675.12396>.
- Pöysä, Jyrki. 2010. "Lähiluku vaeltavana käsitteenä ja tieteidenvälisenä metodina." Teoksessa *Vaeltavat metodit, toimittaneet Jyrki Pöysä, Helmi Järvioluoma ja Sinikka Vakimo*, 331–360. Kultaneito VIII. Joensuu: Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura.
- Raittila, Pentti. 2009. "Journalismin maahanmuuttokeskustelu: hymistelyä, kriittisyyttä vai rasmin tukemista?" Teoksessa *En ole rasisti, mutta...: maahanmuutosta, monikulttuurisuudesta ja kritiikistä*, toimittaneet Suvi Keskinen, Anna Rastas ja Salla Tuori, 67–75. Tampere: Vastapaino.
- Reunanen, Esa. 2022. "Poliittinen polarisaatio ja journalismi: neljä medialuottamusprofiilia." *Media & viestintä* 45 (4): 22–45. <https://doi.org/10.23983/mv.125625>.
- Reunanen, Esa ja Kari Koljonen. 2014. *Toimittajan sanansijat*. Tampere University Press.
- Seuri, Olli ja Kim Ramstedt. 2022. "Remixing news: Appropriation and authorship in Finnish counter-media." *Media and communication* 10 (1): 110–119. <https://doi.org/10.17645/mac.v10i1.4437>.

- Seuri, Olli ja Pihla Toivanen. 2021. "Fortifying boundaries: The "how and why" of the Finnish media and countermedia from 2014 to 2018." *Journalistica* 15 (1): 59–89. <https://doi.org/10.7146/journalistica.v15i1.125038>.
- Štětka, Václav, Mazák Jaromír ja Lenka Vochocová. 2021. "Nobody tells us what to write about": The disinformation media ecosystem and its consumers in the Czech Republic. *Javnost – The Public* 28 (1): 90–109. <https://doi.org/10.1080/13183222.2020.1841381>.
- Titely, Gavan. 2020. *Is free speech racist?* Cambridge: Polity Press.
- Toivanen, Pihla, Matti Nelimarkka ja Katja Valaskivi. 2021. "Remediation in the hybrid media environment: Understanding countermedia in context." *New media & society* 1–26. <https://doi.org/10.1177/1461444821992701>.
- Tuomola, Salla. 2018. "Pakolaiskeskustelu MV-lehdessä: Merkityksellistämisen mekanismit ideologisissa puhuttelutavoissa." *Media & viestintä* 42 (3): 171–191. <https://doi.org/10.23983/mv.75324>.
- Tuomola, Salla. 2020. "Ideological parlances on right-wing media in Britain and Finland." *Journal of Alternative & Community Media* 5 (2): 173–190. https://doi.org/10.1386/joacm_00082_1.
- Tuomola, Salla. 2021. "Who are you, the people? Constructing the people in MV-lehti's refugee coverage." *Nordicom Review* 42 (s1): 51–65. <https://doi.org/10.2478/nor-2021-0006>.
- Tuomola, Salla. 2023. *Hyvä, katala vastajulkisuus. Populistisen vastamedian julkisen puhuttelun tavat maahanmuutto- ja pakolaiskeskustelussa*. Väitöskirja, Tampereen yliopisto.
- Tuomola, Salla ja Karin Wahl-Jorgensen. 2022. "Emotion mobilisation through the imagery of people in Finnish-language right-wing alternative media." *Digital Journalism*, ahead-of-print, 1–19. <https://doi.org/10.1080/21670811.2022.2061551>.
- Vainikka, Eliisa ja Auli Harju. 2019. "Anonyymien keskustelupalstojen julkisuus: Marginaaliin jääneiden vertaistukea ja yhteiskuntakritiikkiä." *Media & viestintä* 42 (2): 99–121. <https://doi.org/10.23983/mv.83374>.
- Väliverronen, Jari. 2022. "Boundaries in motion? Finnish political journalists' external and internal boundary work in a time of change." *Journalism Studies* ahead-of-print, 1–19. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2022.2065340>.
- Waisbord, Silvio. 2018. "Truth is what happens to news. On journalism, fake news, and post-truth." *Journalism Studies* 19 (13): 1866–1878. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2018.1492881>.
- Ward, Stephen J. A. 2019. *Disrupting journalism ethics. Radical change on the frontier of digital media*. London: Routledge.
- Wirz, Dominique S., Martin Wettstein, Anne Schulz, Philipp Müller, Christian Schemer, Nicole Ernst, Frank Esser ja Werner Wirth. 2018. "The effects of right-wing populist communication on emotions and cognitions toward immigrants." *International Journal of Press/Politics* 23 (4): 496–516. <https://doi.org/10.1177/1940161218788956>.
- Ylä-Anttila, Tuukka. 2017. *The populist toolkit. Finnish populism in action 2007–2016*. Väitöskirja, Helsingin yliopisto.
- Ylä-Anttila, Tuukka, Gwenaëlle Bauvois ja Niko Pyrhönen. 2019. "Politicization of Migration in the Countermedia Style: A Computational and Qualitative Analysis of Populist Discourse." *Discourse, context & media* 32 (100326): 1–8. <https://doi.org/10.1016/j.dcm.2019.100326>.
- Zelizer, Barbie. 2004. "When facts, truth, and reality are God-terms: On journalism's uneasy place in cultural studies." *Communication and Critical/Cultural Studies* 1 (1): 100–119. <https://doi.org/10.1080/1479142042000180953>.
- Zimmer, Franziska, Katrin Scheibe, Mechtild Stock ja Wolfranz G. Stock. 2019. "Fake news in social media: Bad algorithms or biased users?" *o2,,oe 7* (2): 40–53. <https://doi.org/10.1633/J1StaP.2019.7.2.4>.

Medialähteet

- Benkler, Yochai, Robert Faris, Hal Roberts ja Ethan Zuckerman. 2017. "Study: Breitbart-led right-wing media ecosystem altered broader media agenda." *Columbia Journalism Review*, 3.3. <https://www.cjr.org/analysis/breitbart-mediatrump-harvard-study.php>.
- Heikkilä, Tiina ja Petri Jääskeläinen. 2017. "Antaa kaikkien kukkien kukkia." *Voima*, 5.5. <https://voima.fi/artikkeli/2017/antaa-kaikkien-kukkien-kukkia/?cn-reloaded=1>.
- Jääskeläinen, Petri ja Petri Korhonen. 2022. "Sotapropagandaa jakava MV-sivusto ei näytä kelpaavan edes Venäjälle – joutuu keräämään rahaa kasinomainoksilla ja pikkuvipeillä." *Seura*, 11.3. <https://seura.fi/asiat/tutkivat/propagandaa-jakava-mv-sivusto-ei-nayta-kelpaavan-edes-venajalle-joutuu-elamaan-kasinomainoksilla/>.

- Korhonen, Juha. 2018. "Juha Korhonen: Mitä on olla MV:n puikoissa." *MV-lehti*, 30.9. <https://mvlehti.net/2018/09/30/juha-korhonen-mita-on-olla-mvn-puikoissa/>.
- Korhonen, Juha. 2022. "Tokentubesta ja politiikkaa vähän." YouTube, 11.5. https://www.youtube.com/watch?v=NslD_FSGzWk.
- Korhonen, Juha. 2022. "Tärkeä tiedotus Tokentuben käyttäjille." Tokentube, 30.6. <https://tokentube.net/l/3258440705/Tärkeä-tiedotus-Tokentuben-käyttäjille>.
- Korhonen, Jussi. 2015. "MV-lehti takoo rahaa varastetulla materiaalilla." *Seura*, 12.4. <https://seura.fi/isanpikajuna/2015/04/12/mita-vittua-takoo-rahaa-varastetulla-materiaalilla/>.
- Kormilainen, Ville. 2015. "Mitä %*&! vittua, Ilja Janitskin?" *Image*, 25.4. <https://www.apu.fi/artikkelit/mita-vittua-ilja-janitskin>.
- Marttinen, Manu. 2016. "Maltillinen aktivisti." *Journalisti*, 4.2. <https://www.journalisti.fi/artikkelit/2016/2/maltillinen-aktivisti/>.
- MV-lehti*. 2018. "MV-lehdestä tuli MV-media – mikä muuttuu? Kuka on jatkaja?" 13.1. <https://www.mvlehti.net/2018/01/13/mv-lehdesta-mv-media-mika-muuttuu>.
- Mäntymaa, Eero, Stina Tuominen, Anna Hurtt ja Janne Toivonen. 2015. "Holokausti oli myytti ja muita väitteitä – näin toimii suomalainen vastamedia." *Yle Uutiset*, 1.11. <https://yle.fi/uutiset/3-8407726>.
- Nieminen, Tommi. 2018. "Ilja Janitskin loi ja hylkäsi MV-lehden, ja nyt hän kääntää selkänsä sen kannattajille – 'Olen saanut tarpeekseni isänmaallisten skenestä, siitä pelleilystä.'" *Helsingin Sanomat*, 18.2. https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000005569875.html?utm_campaign=tf-HS&utm_term=3&utm_source=tf-other&share=90b782b3cebb61b32c2258cd671c15e3.
- Putkonen, Janus. 2019. "Welcome to the Russian Main news!" *Russia Main News*, 1.12. <https://ru-main.ru/about-us/>.
- Putkonen, Janus. 2023. "Päätoimittaja Juha Korhonen "lopetti kaiken" vaalivalvojen ilmoituksella: Tokentube -videopalvelu suljettiin maanantaina." *MV-lehti*, 4.4. <https://mvlehti.net/2023/04/04/juha-korhonen-lopetti-kaiken-vaalivalvojen-ilmoituksella>.
- Riiheläinen, Janne ja Petri Korhonen. 2021. "Seura tutki: Millaisten saarnaajien ääntä rokotevastustajat ja salaliittouskovaiset kuuntelevat?" *Seura*, 14.11. <https://seura.fi/asiat/tutkivat/seura-tutki-millaisten-saarnaajien-aanta-rokotevastaiset-kuuntelevat/>.
- Uhari, Markku. 2018. "Ilja Janitskinille ehdotonta vankeutta MV-kokonaisuudesta – tuomio yhteensä 16 rikoksesta." *Aamulehti*, 18.10. Saatavilla: <https://www.aamulehti.fi/rikos/art-2000007476722.html>.

Aineistoon viitattut jutut

- Avoin Media*. 2022a. "Sotilaallinen tilanne Ukrainassa. Cf2R-analyysi, osa 3." 31.3. <https://avoin.media/2022/03/31/sotilaallinen-tilanne-ukrainassa-cf2r-analyysi-osa-3/>.
- Avoin Media*. 2022b. "Quo vadis, Ukraina?" 2.4. <https://avoin.media/2022/04/02/quo-vadis-ukraina/>.
- Koronarealistit*. 2022a. "'Kaikki taitaa olla totta.'" 4.3. <https://koronarealistit.com/kaikki-taitaa-olla-totta/>.
- Koronarealistit*. 2022b. "Miljoonat ihmiset sairastumassa AIDS:iin mRNA-koronarokotusten seurauksena." 28.3. <https://koronarealistit.com/miljoonat-ihmiset-sairastumassa-aidsiin-mrna-koronarokotusten-seurauksena/>.
- MV-lehti*. 2022a. "Pfizer-dokumentit: Koronarokote aiheuttanut valtavan määrän kuolleena syntyneitä vauvoja." 26.4. <https://mvlehti.net/2022/04/26/pfizer-dokumentit-koronarokote-aiheuttanut-valtavan-maaran-kuolleena-syntyneita-vauvoja/>.
- MV-lehti*. 2022b. "Lavrov: Naton laajentaminen tarkoittaa USA:n hallitsemien alueiden kasvattamista." 26.4. <https://mvlehti.net/2022/04/26/lavrov-naton-laajentaminen-tarkoittaa-usan-hallitsemien-alueiden-kasvattamista/>.
- MV-lehti*. 2022c. "Kuvnerööri: "Petturit teloitetaan" – Nationalistit uhkailevat ja murhaavat toisinaajattelijoiakin Ukrainassa." 26.4. <https://mvlehti.net/2022/04/26/kuvernoori-petturit-teloitetaan-nationalistit-uhkailevat-ja-murhaavat-toisinaajattelijoiakin-ukrainassa/>.

Liite 1. Kooste Suomessa toimivista populistisista vastamedioista.

Maahanmuuttovastaiset vastamediat		
<i>Keskeiset teemat ja tyyli kootusti</i>	<i>Julkaisu Perustamisvuosi, päätoimittaja (jos tiedossa) Julkaisu tiheys</i>	<i>Erytysluonnehdinta</i>
Teemat Maahanmuuttovastaisuus Monikulttuurisuusvastaisuus Valtamedian vastaisuus Valtaeliitin vastaisuus Äärioikeistolaisuus Islaminvastaisuus Anti-semitismi Kansallismielisyys Nationalismi Vasemmistovastaisuus Globalisaation vastaisuus EU-vastaisuus Tiedevastaisuus Koronadentalismi Rokotevastaisuus Konservatiivisuus Kristillisuus Holokaustidentalismi Segregaatio Tyyli Rasistinen Provokatiivinen Polarisoiiva Oikeistopopulistinen "Totuuspuhe" Ajankohtaiskommentaarit Uutismainen Uudelleenkontekstualisointi	Extratuutiset 2018, Seppo Huhta Useita juttuja päivässä	Venäjä-mielisyys Perussuomalaismyönteisyys
	Kansalainen 2021, Jasmina Ollikainen Useita juttuja päivässä	Venäjä-mielisyys
	Magneettimedia 2006, Markku Juutinen Useita juttuja kuukaudessa	Venäjä-mielisyys
	MV-lehti 2014, Janus Putkonen Useita juttuja päivässä	Venäjä-mielisyys
	Oikea Media 2017, Jukka-Pekka Rahkonen Useita juttuja kuukaudessa	Perussuomalaismyönteisyys
	Partisaani 2020 Useita juttuja päivässä	
	Sarastuslehti 2012, Timo Hännikäinen Useita juttuja kuukaudessa	Pitkät syväanalyysit Lähes kaikki kirjoittajat miehiä Tiina Wiikiä lukuun ottamatta (Junes Lokan puoliso)
	Uusi Verkko-media 2020, Janus Putkonen Useita juttuja päivässä	Osittain sama materiaali kuin MV-lehdessä
	Yle Watch 2010, Mikko Ellilä Säännöllinen julkaisu, 60–155 juttua vuosittain	Blogimuotoon kirjoitettu julkaisu, joka kohdistaa kritiikkensä erityisesti Ylen uutisjuttuihin

Yleisemmin systeeminvastaiset vastamediat		
Teemat Systeeminvastaisuus Valtamediavastaisuus Valtaeliitinvastaisuus Maahanmuuttovastaisuus Koronadentalismi Rokotevastaisuus Globalisaation vastaisuus Islaminvastaisuus Kansallismielisyys USA-, EU- ja Nato-vastaisuus Ilmastonmuutosdenialismi Anti-feminismi Tyyli Propagandistinen Trollaus ”Totuuspuhe” Ajankohtaiskommentaari Journalismia jäljittelevä Utismainen	Avoin Media 2020, Johanna Lehtonen ja Riikka Söyring Juttuja lähes päivittäin 2.4.2022 saakka	Venäjä-mielisyys Pitkät esseetyyppiset jutut, joissa paljon linkkejä kansainvälisille sivuille
	Laiton lehti? 2018, Marco de Wit Useita juttuja päivässä	Vihapuhe, Yhden miehen propagandajulkaisu
	Me Kansa 2021, Jukka Davidsson ja Risto Kantonen Epäsäännöllinen julkaisu: joinakin kuukausina useita juttuja, joinakin ei lainkaan	Venäjä-mielisyys Salaliittoteoriat
	Nykysuomi 2016, Juha Korhonen Epäsäännöllinen julkaisu: joinakin kuukausina useita juttuja päivässä, joinakin ei lainkaan	Linkkejä mm. Tokentube-videoihin, joissa yksittäisten ihmisten näkemyksiä
	PosiTV 2020, Ike Novikoff Alle kymmenen lähetystä kuukausittain	Televisioutisformaattia jäljittelevä verkkokanava Venäjä-mielisyys
	PT-media 2014, Henrik Ihander (Paavo Tajukangas) Useita juttuja päivässä	Vahva kytkös Ruotsiin, suorat linkit useille ruotsalaissivustoille (Petterssons blog, Katerina magasin)
	Vastavalkea 2014, Tauno O. Mehtälä Uusimmat jutut tammikuulta 2021, Mehtälä siirtynyt kirjoittamaan aktiivisesti avoimille FB-sivuilleen	Vasemmistolainen vastamedia
Koronavastaiset vastamediat		
Teemat Koronadentalismi Koronarokotevastaisuus Valtamediavastaisuus Tiede- ja asiantuntijuusvastaisuus Tyyli Ajankohtaiskommentaari Reaktiivinen	Koronarealistit 2021 Epäsäännöllinen julkaisu: joinakin kuukausina useita juttuja, joinakin ei lainkaan	Sivut venäläisellä palvelimella Mukana olevat esitely nimellä
	Olenaisia faktoja 2020, Jussi Siitarinen Epäsäännöllinen julkaisu: joinakin kuukausina useita juttuja, joinakin ei lainkaan	Salaliittoteorioita jakava blogi
	MKR – Moniammatillinen koronakriisin ratkaisuryhmä 2021 Epäsäännöllinen julkaisu: joinakin kuukausina useita juttuja, joinakin ei lainkaan	Ryhmän jäsenet esitely nimin ja kuvin. Mukana mm. vaihtoehtohoitajien ja, energiapalveluiden tarjoajia, luontaisterapeutteja, jäsenkorjaajia ja joogea